



**Масофавий банк
хизматларига
эътибор кучайтирилмоқда**
(3-бетда ўқинг).

**Ёшлар банк
имтиёзларидан мамнун.....4**

**Товарлар ва хизматлар бозори:
2015 йил I чорагидаги ривожланиш якунлари.....9**

БАНК АЖДОРОННОМАНИ

Банк ходимлари, ишбилармонлар ва тадбиркорларнинг ҳафталик газетаси

ISSN 2010-6602

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

№ 24 (995), 2015 йил 4 июнь

www.banknews.uz

Тижорат банкларининг кредитлаш тизимини такомиллаштириш масалалари

Пойтахтимизда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, Ўзбекистон банк-лари Ассоциацияси, «Бозор, пул ва кредит» илмий-амалий журнали томонидан «Ўзбекистонда тижорат банкларининг кредитлаш тизимини такомиллаштириш» мавзусига бағишланган давра суҳбати ўтказилди. Унда Марказий банк ва тижорат банклари вакиллари иштирок этди.



Тадбирни Ўзбекистон Республикаси Марказий банки раиси ўринбосари Аҳадбек Ҳайдаров очар экан, мамлакатимизда банклар томонидан халқаро миқёсда қабул қилинган меъёрлар, стандартлар ва баҳолаш кўрсаткичларига мос ҳолда хизмат кўрсатилиши юзасидан молия-банк тизимида ислохотлар жараёни давом эттириляётгани ҳамда бунда аввало банклар барқарорли-

гини оширишга алоҳида эътибор қаратиляётганини таъкидлади. Бунинг самараси ўлароқ, бугунги кунда банк тизими фаолиятининг асосий индикаторлари бўлмиш банклар умумий капиталининг етарлилиги, тижорат банкларининг ликвидлилиги, депозитлар ҳажми динамикаси, кредит қўйилмалари ҳажмининг ўзгариши каби кўрсаткичлар нуфузли рейтинг агент-

ликлари таҳлилларига кўра юқори баҳога мувофиқдир.

Хусусан, банк тизими капиталининг етарлилиқ даражаси 23,7 фоизни ташкил этиб, бу кўрсаткич банк назорати бўйича Базель қўмитаси томонидан белгиланган (8 фоизлик) меъёрдан 3 баробарга юқоридир. 2015 йил 1 апрель ҳолатига кўра, банкларнинг жами капитали 6,9 трлн. сўмдан зиёдга етди.
(Давоми 2-бетда).

Бандлик дастури ижроси ва парламент назорати

Мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан барқарор суръатлар билан ривожлантиришга қаратиляётган эътибор туфайли ялпи ички маҳсулотнинг юқори ўсиш суръатлари таъминланмоқда.

Бу саноат ишлаб чиқариши, инвестициялар ҳажми ва аҳолининг реал даромадлари ошишида муҳим аҳамият касб этмоқда.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ҳар томонлама қўллаб-қувватланыётгани уларнинг нафақат иқтисодиётдаги улуши, балки иш билан банд аҳолининг салмоғи ортishiга замин яратмоқда. Айни пайтда иш билан банд аҳолининг 77 фоизи шу соҳада меҳнат қилмоқда.

Аҳоли бандлигини, шу орқали одамларнинг фаровон ҳаёт кечиришини таъминлаш борасида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан ҳам зарур чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Ҳар йили ҳукумат тақдимномасига биноан иш ўринлари ташкил этиш ва аҳоли бандлигини таъминлаш дастури кўриб чиқилиб, тасдиқланмоқда ҳамда унинг ҳаётга татбиқ этилиши устидан парламент назорати олиб борилмоқда.

(Давоми 3-бетда).

Ёш авлод келажагига хизмат қилувчи омонат

«Капиталбанк» акциядорлик-тижорат банки 1 июнь — Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни муносабати билан янги «Келажак» омонатини жорий қилди.

Жамғарма туридаги мазкур омонатнинг сақланиш муддати бола 16 ёшга тўлгунга қадар амалга оширилади. Депозит ҳисобварағи 14 ёшгача бўлган болалар учун уларнинг ота-онаси ёки қафил шахсга очилади. Омонатга қўйиладиган бошланғич бадалнинг энг кам миқдори 1000 (бир минг) АҚШ доллари миқдорида (бунда қўшимча маблағ киритиб бориш имкони мавжуд) бўлиб, у нақд пул шаклида қабул қилинади.

«Келажак» омонати бўйича жойлаштирилган маблағлар муддатидан олдин талаб қилиб олинадиган бўлса, бу жараён фақатгина омонат сақланиш муддатининг 5 йилдан кам бўлмаган давридагина амалга оширилади. Шунингдек, бунда депозитга ҳисобланган ва капитализация қилинган фоиз маблағлари тўланмайди. Омонат муддати 5 йилдан ошган тақдирда эса, омонат ва унга ҳисобланган фоиз тўловлари (капитализацияси билан) тўлиқ тўлаб берилади.

Назира МАВЛОНОВА.

БМА тингловчиларининг илмий-амалий анжумани

Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академияси (БМА) магистрантларининг анъанавий илмий-амалий анжумани ўтказилди.

Унда академия магистрлари билан биргаликда банк-молия соҳасидаги етакчи мутахассислар, профессор-ўқитувчилар, катта илмий ходим ҳамда тадқиқотчилар иштирок этди.

Тадбир Давлатимиз раҳбарининг 2010 йил 26 ноябрдаги «2011-2015 йилларда республика молия-банк тизимини янада ислоҳ қилиш ва барқарорлигини ошириш ҳамда юқори халқаро рейтинг кўрсаткичларига эри-

шининг устувор йўналишлари тўғрисида»ги 1438-сонли Қарори ҳамда мамлакатимизни 2014 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2015 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузасида белгиланган вазифалардан келиб чиққан ҳолда ташкил этилди.

(Давоми 2-бетда).

ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАЛАРНИНГ СЎМГА НИСБАТАН КУРСИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2015 йил 2 июндан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлар учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	1941,72	1 Канада доллари	2037,36	1 Норвегия кронаси	325,89	1 евро	2775,36
1 Англия фунт стерлинги	3879,89	1 Хитой юани	409,43	1 Польша злотийси	676,33	10 Жанубий Корея вони	22,84
1 Дания кронаси	372,58	1 Қувайт динари	8388,27	1 Сингапур доллари	1879,80	10 Япония иенаси	204,51
1 БАА дирҳами	690,94	1 Россия рубли	47,90	1 СДР	3528,44	*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.	
1 АҚШ доллари	2537,54	1 Украина гривнаси	120,35	1 Туркия лираси	952,92		
1 Миср фунти	332,57	100 Ливан фунти	168,61	1 Швеция кронаси	296,89		
1 Исландия кронаси	18,87	1 Малайзия ринггити	691,24	1 Швейцария франки	2693,49		

Айрим хорижий валюталарнинг ўтган ҳафтага солиштирма кўрсаткичи: 1 USD ▲ 2537,54 – (2532,34) | 1 EUR ▼ 2775,36 – (2858,29) | 1 GBP ▼ 3879,89 – (3918,29) | 10 JPY ▼ 204,51 – (208,11)

ISLOHOTLAR YO'LIDA

Тижорат банкларининг кредитлаш тизимини такомиллаштириш масалалари

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

Халқаро стандартлар асосидаги банк назоратининг самарали юритилиши, банклар активлари ва ликвидли-



лиги устидан мониторинг ишларининг сифатли амалга оширилиши 26 маҳаллий банкнинг етакчи халқаро рейтинг агентликлари – «Fitch Ratings», «Moody's» ва «Standard & Poor's»нинг ижобий рейтинг баҳоларини олишларида муҳим омил бўлди. «Moody's» рейтинг агентлиги бешинчи йилдирки, Ўзбекистон банк тизимини «Барқарор» рейтинг кўрсаткичи билан баҳоламоқда.

Иштирокчилар банкларнинг ликвидлигини ва таваккалчиликларни бошқаришдаги амалий жиҳатларига тўхталиб, Базель кўмитаси тавсияларини тижорат банкларидаги ликвидликни бошқариш тизимига татбиқ этишнинг янада самарадор йўллари муҳокама қилдилар. Бу йўлда келгусида тижорат банкларининг капиталлашув даражасини янада ошириш, соҳага хусусий капитални жалб қилиш, банклар ресурс базасини юксалтириш, активлар сифатини яхшилаш мақсадга мувофиқдир.

Бугунги кунда банклар фаолиятига халқаро рейтинг компаниялари услубияти ва мезонлари асосидаги замонавий баҳолаш ҳамда таҳлил

этиш тизимларининг жорий қилингани уларнинг иқтисодий ислохотлар жараёнидаги фаол иштирокига замин ҳозирламоқда.

Хусусан, мамлакатимиз банклари иқтисодий ислохотларнинг устувор вазифаларидан келиб чиққан ҳолда, кенг миқёсли чора-тадбирлар ижросига алоҳида эътибор билан ёндашмоқда. Бунда айниқса, тижорат банклари мамлакатимиз-

нинг саноат соҳасидаги ишлаб чиқариш корхоналарини техник ва технологик жиҳатдан янгилаш, юқори қувватли ва юксак технологияга асосланган замонавий объектлар қурилишига кенг қўламли инвестицияларни йўналтиришга долзарб вазифа сифатида юксак аҳамият қаратмоқда. Бунга жорий йилнинг I чорагида иқтисодийнинг реал секторига йўналтирилган кредитлар ҳажми 2014 йилнинг шу даврига нисбатан 30,6 фоизга ўсиб, бу кўрсаткич 35 трлн. сўмни ташкил этаётгани ёрқин мисолдир. Инвестиция мақсади учун ажратилган кредитлар ҳажми ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 1,1 баробардан зиёдга ошди ва бу кўрсаткич 2015 йил 1 апрель ҳолатига кўра, 2,3 трлн. сўмни ташкил этди.

– Банклар кредит сиёсатини самарали юритишда «Гаров реестри тўғрисида»-ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни муҳим омил бўлиб хизмат қилмоқда, – дейди ўз чиқишида «Гаров реестри» давлат унитар корхонаси директори Шерзод Халияров. – Маълумки, гаров реестри бу – қарздорларнинг мажбури-

ятлари бажарилишини таъминлаш воситаси сифатида берилган мол-мулкка нисбатан кредиторларнинг, шунингдек, қарздорнинг мол-мулкни тасарруф этиш ва ундан фойдаланишга доир ҳуқуқларига қонунга мувофиқ қўйилган чеклов ҳамда қарздор ўз мажбуриятларини лозим даражада бажаришини таъминлаши билан боғлиқ бошқа талаблар ҳақидаги ёзувларни ўз ичига олган маълумотларнинг ягона ахборот базасидир. Мазкур қонун 2014 йилнинг 1 июлидан кучга кириб, кредит, қарз ва бошқа молиявий операцияларни расмийлаштириш жараёнини такомиллаштириш, мулкни гаровга олиш эвазига кредит таваккалчилигини пасайтириш ҳамда кичик бизнес субъектларини молиялаштиришни кенгайтириш мақсадида қабул қилинди. Бу эса молиявий хизматлар бозорида мижозларга хизмат кўрсатиш сифатини янада яхшилаш, банклар ўртасида рақобат муҳитини ривожлантириш баробарида мамлакатимизнинг замонавий бозор инфратузилмасини халқаро стандартларга мувофиқ шакллантиришга шaroит яратди.

Шу ўринда Ўзбекистонда кредитлаш фаолиятини самарали юритишда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки қошидаги Кредит ахбороти миллий институти (КАМИ)нинг ҳам ўзига хос ўрни мавжудлигини қайд этиш ўринлидир. КАМИ базасида қарздорнинг кредит тарихи билан боғлиқ маълумотлар жамланмаси йиғилган бўлиб, ушбу институт томонидан тижорат банклари-га тақдим этилаётган ахборотлар кредитлаш тизимини қатъий тартибда бошқариш ва қарз олувчининг ёки ка-

филнинг аввалги кредит шартномасидаги мажбуриятларни қай тартибда бажарганини баҳолаш имконини бермоқда.

– Мамлакатимиз иқтисодиёти барқарор ривожланишини таъминлашга қаратилган ислохотларнинг ҳаётга татбиқ этилишида тижорат банкларининг фаоллиги ошиб, уларнинг кредитлаш ҳажми тобора ортиб бормоқда, – дейди давра суҳбатида ўз маърузаси билан иштирок этган **Кредит ахбороти миллий институти директори Нурали Холмуротов**. – Айниқса, бугунги кунда банклар томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини кенгроқ қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ўз навбатида, тадбиркорлик тузилмаларини кредитлаш жараёнининг узлуксиз ривожланаётгани эса кредит ахбороти алмашинуви тизими янада самарали йўлга қўйилишини тақозо этапти. Ай-

нан ушбу давра суҳбатида ҳам иштирокчилар билан биргаликда қайтарилмай қолиб кетадиган кредитлар таваккалчилигини камайтириш ва бунинг учун тўлақонли кредит алмашинуви тизимини шакллантириш масаларини муҳокама қилдик.

Бугунги кунда КАМИда кредитнинг қайтиши билан боғлиқ юқори таваккалчиликни аниқлашга қаратилган кредитларни таснифлашнинг қўшимча баҳолаш таъминоти ишлаб чиқилган. Бу эса тижорат банкларини мавжуд кредит таваккалчилиги захираси учун эҳтимол тутилган зарарларни қоплаш чораларини кўриш ёки

қўшимча таъминотни жалб қилишга ундайди. Бунда энг муҳим мезонлардан бири қарздор томонидан ўз мажбуриятларини сифатли бажарилишига эришиш саналади. Айни пайтда КАМИ ахборотлар базасидан банкларнинг кредит портфели тўғрисидаги маълумотларини турли давр ва кесимда таҳлил этиш имконини берувчи кредит ахборотини олиш мумкин.

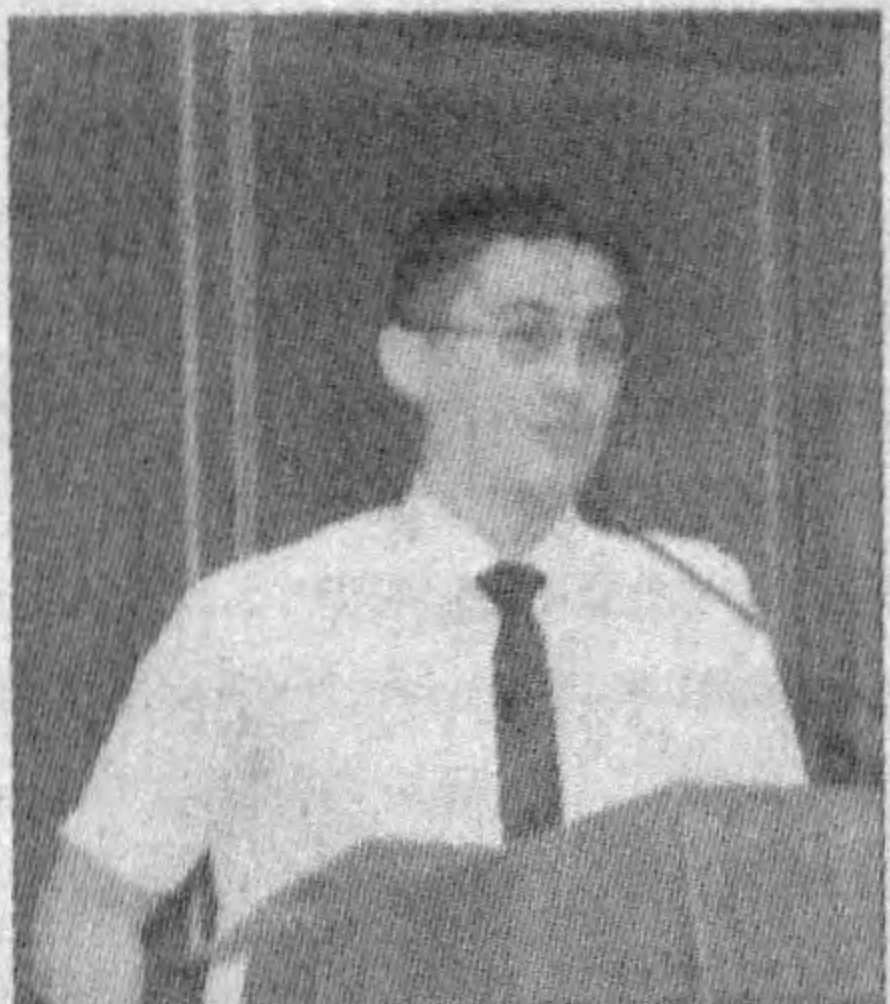
Ушбу йўналишда республикаимизда «Банклараро кредит бюроси» ҳам фаолият юритмоқда. Мазкур ташкилотнинг асосий фаолият йўналиши қарздорларнинг кредит тарихи тўғрисидаги ахборотини юритиш тизимини шакллантиришга қаратилгандир.



Давра суҳбатида, шунингдек, ЧЭКИ «Ҳамкорбанк» АТБ вакили Шарофиддин Нажмиддинов «Ҳамкорбанк»да кичик бизнес субъектларини кредитлаш жараёнида уларни таҳлил қилиш усуллари мавзусига бағишланган маърузаси билан қатнашган бўлса, «Микрокредитбанк» АТБ вакили Ирода Қосимова «Тадбиркорлик субъектларига БМТ Тараққиёт дастури маблағлари ҳисобидан гуруҳ кафиллиги асосида микрокредитлар ажратишни такомиллаштириш» мавзусидаги маърузасини иштирокчилар эътиборига ҳавола қилди.

Бекзод АКРОМОВ.

БМА тингловчиларининг илмий-амалий анжумани



(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

– Мазкур тадбирни ўтказишдан мақсад академияда ўқув жараёнини такомиллаштириш бўйича амалга оширилаётган чора-тадбирлар билан биргаликда илмий тадқиқот ишларини янада чуқурлаштириш, уни банк-молия соҳаси амалиёти билан яқиндан боғлаш, магистрлик диссертацияларининг илмий савиясини янада кўтариш ҳамда тадқиқотларнинг жаҳон талаблари асосида олиб борилишини таъминлашдан иборатдир, – дейди тадбирни кириш сўзи билан очган **Банк-молия академияси ректори в.в.б. А.Бекмуродов**. –



вишда ўтказиб борилади. Бу, ўз навбатида, мамлакатимиз иқтисодиётини янада такомиллаштиришда банк-молия тизимининг иштирокини кучайтириш, бунда муаммо ва камчиликлар ечимини илмий-назарий асослар билан ҳал қилиш имконини бермоқда.

Анжуманда банк-молия соҳасининг барқарор ривожланиши Ўзбекистон иқтисодий тараққиётининг устувор масалалари сифатида ўрганилди. Унда банкларнинг ликвидлигини ошириш, инвестицион фаоллигини янада кучайтириш ва рағбатлантириш, молия-кредит муассасалари то-

монидан устувор тармоқларда ишлаб чиқаришнинг модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш, янги корхоналар ва иш ўринларини ташкил этиш каби мавзулар муҳокама марказида бўлди. Шунингдек, тадбир иштирокчилари экспортбоп маҳсулотларни ишлаб чиқариш бўйича инвестиция лойиҳаларини амалга оширишни янада фаоллаштириш, микромолиявий ташкилотлар, сугурта ва лизинг компанияларининг мамлакатда фаол инвестиция сиёсатини олиб боришдаги ролини кучайтириш, хорижий инвестициялар ва ички ресурсларни жалб қилишнинг янада кенгайтириш, республикаимизда қулай инвестицион ва ишбилармонлик муҳитини янада такомиллаштириш масалалари бўйича ўзаро фикр алмашишди.

Бундан ташқари, умумий йиғилишдаги муҳокамалар анжуманнинг 6 та секцияси бўйича ўз иш-ни давом эттирди.

Анжуман якунида қатнашчилар томонидан 50 дан зиёд илмий маърузалар юзасидан таклиф ва амалий тавсиялар қабул қилинди.

Назира МАВЛОНОВА.

DOLZARB MAVZU

Бандлик дастури ижроси ва парламент назорати

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

2014 йилги дастурни амалга ошириш натижасида мамлакатимизда 980 мингдан ортиқ, жумладан, ёшлар, касб-хунар коллежлари битирувчилари учун янги иш ўринлари ташкил этилди. Жорий йилда ҳам шу йўналишдаги ишлар изчил давом эттирилмоқда.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасида 2015 йилда иш ўринларини ташкил этиш ва аҳоли бандлигини таъминлаш дастурининг ижросига бағишлаб ўтказилган йиғилишда шулар ҳақида сўз юритилди. Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳамда Тошкент вилояти ҳокимлигининг ахборотлари тингланди.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Меҳнат ва ижтимоий масалалар қўмитаси раиси Ё.Умаров ва бошқалар Президентимиз Ислон Каримов раҳнамолигида халқ манфаатларини таъминлаш, фаровонлигини янада ошириш йўлида тизимли ишлар йўлга қўйилганини таъкидлади. Аҳоли реал даромадлари йил сайин ўсиши билан бирга, уларнинг турмуш шароити, зарур истеъмол товарлари билан таъминланиш даражаси ҳам юксалиб бормоқда.

Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг ахборотига кўра, жорий йилнинг январь-март ойларида мамлакатимиз бўйича 141,1 минг иш ўрни яратилган. Уларнинг 88,3 мингтаси қишлоқ ҳудудларига тўғри келади.

Ҳудудларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларига мувофиқ 4,6 минг лойиҳани амалга ошириш натижасида 28,6 мингта иш ўрни ташкил этилган.

– 2015 йилнинг 1 январидан бошлаб микрофирма ва кичик корхоналар, фермер хўжаликлари учун ягона ижтимоий тўлов миқдорининг 25 фоиздан 15 фоизга қадар камайтирилганлиги иш берувчиларга янги иш ўринларини ташкил этишни янада рағбатлантирди, – дейди Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги бандликни таҳлил қилиш ва меҳнат миқдорини тартибга солиш бошқармаси бошлиғи Эркин Аvezов. – Бунинг натижасида якка тадбиркорлик, фермер ва деҳқон хўжаликлари, хунармандлик, оилавий бизнесни ривожлантириш ҳисобига 112,5 минг кишининг бандлиги таъминланди.

Бу йўналишда Тошкент вилоятида амалга оширилган ишлар ҳам афзолича муҳокама қилинди. Бандлик дастурига мувофиқ вилоятда 2015 йилда 87,2 минг иш ўрни яратилиши белгиланган. Жорий йилнинг биринчи чорагида 11,4 минг иш ўрни ташкил этилган ёки белгиланган режа 102,9 фоизга бажарилган.

Йиғилишда яратилаётган иш ўринларини сақлаб қолиш ва барқарор фаолият кўрсатишини таъминлаш, банд бўлмаган аҳолини, касб-хунар коллежлари битирувчилари, хотин-қизлар, ногиронлар ва ижтимоий муҳофазага муҳтож аҳоли тоифаларини ишга жойлаштиришда мутасадди вазирлик, ташкилот ва идораларнинг масъулиятини янада ошириш ҳамда йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш юзасидан фикр алмашилди.

Ў.А.

Масофавий банк хизматларига эътибор кучайтирилмоқда

«Қишлоқ қурилиш банк» акциядорлик-тижорат банки илғор ахборот-коммуникация технологиялари (АКТ)ни қўллаш банк тизимининг мамлакатимиз молия бозоридаги ўрни ва рақобатбардошлигини янада мустаҳкамлашнинг муҳим омили эканлигини инобатга олиб, «Интернет-банкнинг» ва «SMS-банкнинг» каби интeрактив банк хизматларини ривожлантирмоқда.

«Қишлоқ қурилиш банк» АТБда банк ҳисобварақларига масофадан хизмат кўрсатиш тизими дастлаб 2002 йилда «банк-мижоз» шаклида жорий қилинган. Бунда мазкур хизмат мижозлар томонидан коммунцияли телефон алоқаси орқали банкка тўлов топшириқномаларини электрон файл кўринишида юбориш ва шу алоқа канали орқали тўлов натижаси тўғрисида электрон файл олишдан иборат бўлган.

2005 йилда банкнинг «банк-мижоз» тизими интерфейси фойдаланишга қулай бўлган «Internet Explorer» браузерига кўчирилиб, электрон ахборотлар хавфсизлигини таъминлаш мақсадида «СМ» дастури ва «DallasLock» хавфсизлик калити билан интеграция қилинган.

АКТнинг жадал ривожланиши ҳамда интернет технологияларидан фойдаланиш қамрови кенгайиши натижасида 2011 йилда «Қишлоқ қурилиш банк»да бошқа банклар қатори «банк-мижоз» тизими интернет тармоғига миграция қилиниб, электрон ахборотлар хавфсизлиги янги «i-key» электрон рақамли калитларни жорий қилиш орқали юқори поғонага кўтарилди. Ав-

юклаб олиш, тўлов ҳужжатлари шаблонлари, ходимларнинг иш ҳақи реестрлари, қўшимча маълумотлар (Картотека 1,2, хатланган ҳисоб рақамлар), ҳисоботлар каби вазифавий модуллардан фойдаланиш имкониятига эга бўлди.

Тизимнинг ҳисоботлар модулида мижозлар сальдо айланмаси, шахсий ҳисоб рақамлардан кўчирмалар, ҳисоб рақамлардаги қолдиқ, муайян даврдаги тўлов ҳужжатлари, ҳисоб рақам айланмаси тўғрисида маълумотлар каби ҳисоботларни автоматик тарзда «txt», «html» ва «excel» форматларида шакллантиришлари мумкин.

Банкнинг «Корпоратив интернет-банкнинг» тизимидан фойдаланиш учун мижозлар (юридик шахслар) ўзларига хизмат кўрсатилаётган филиалга мурожаат қилиши ва ўзаро шартнома расмийлаштириши лозим бўлади. Шундан сўнг банк мутахассислари томонидан мижоз шахсий компьютерига махсус дастур ўрнатилиб, «i-key» хавфсизлик

технологияси ресурслари ҳамда SMS-хабарларнинг мижозларга бутунлай ёки ўз вақтида етказилмаслиги каби салбий ҳолатларга барҳам бериш мақсадида мижозларни уларнинг кредит, омонат ва бошқа операциялари бўйича SMS-хабар тарзида хабардор қилиш (SMS-хабарнома) хизматини янада такомиллаштирди. Бунда «SMS-хабарнома» хизматини «контент-провайдер» ташкилоти орқали тақдим этиш технологиясини йўлга қўйиб, SMS-хабарларни мижозларга кафолатли, ўз вақтида ва хавфсиз етказишга эришди.



«Қишлоқ қурилиш банк»нинг «SMS-хабарнома» хизматидан фойдаланиш учун мижозлар ўзларига хизмат кўрсатаётган банк филиалига мурожаат этиб, талаб этиладиган маълумот тури ва ўз мобил рақамларини кўрсатишлари лозим бўлади. Ушбу хизмат жисмоний шахсларга бепул, юридик шахс мақомидаги мижозлар учун эса, «То'лиқ xizmat», «Cheklangan xizmat» ва «Qoldiq xizmat» каби турларга табақалаштирилган. Бунда ойлик абонент тўлови мос равишда энг кам ойлик иш ҳақининг 15 фоиз, 10 фоиз ва 5 фоиз миқдориди белгиланган.

«Қишлоқ қурилиш банк» томонидан масофавий банк хизматлари сифатини ошириш борасида доимий олиб борилаётган ишлар натижасида муассасанинг мазкур хизматларидан фойдаланаётган мижозлари сони йилдан-йилга ошмоқда. Чунончи, 2015 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра, банкнинг «Интернет-банкнинг» хизматидан фойдаланувчи мижозлари сони 2014 йилнинг шу даврига нисбатан 30 фоиз (1 664 тага етган)га, «SMS-банкнинг» хизматидан фойдаланувчи мижозлари эса, 50 фоиздан зиёд (15 244 нафар)га ошган (1,2-диаграммалар). Ҳозирда банк мутахассислари бу борадаги ижобий тенденцияни сақлаб қолиш учун мазкур хизматлар имкониятларини янада кенгайтириш ва уларни фойдаланувчиларнинг талабига мослаштириш чораларини давом эттирмоқда.

Мухтасар қилиб айтганда, бугунги кунда «Қишлоқ қурилиш банк» АТБ ўз бизнес ва бошқарув жараёнларини республикаимизда «электрон ҳукумат» тизимини жорий қилиш борасида олиб борилаётган ислохотларга ҳамоҳанг тарзда олиб бориб, мижозларга янада қулайлик яратиш ва юқори иқтисодий самардорликка эришиш чора-тадбирларини амалга оширмоқда.

Наргиз АХМЕДОВА.



валлари «банк-мижоз» хизматидан фойдаланиш учун мижозлар қўшимча дастурий воситалар махсус аналог телефон тармоғига ва модем қурилмаларига эга бўлиши талаб этилган бўлса, эндиликда бунинг учун мижозлар интернет тармоғига уланган компьютерга эга бўлиши кифоя («Интернет-банкнинг»). Бу борада тўпланган тажрибага асосланиб, мижозларга янада қулайлик яратиш мақсадида 2014 йилда банкда «Интернет-банкнинг» тизимининг такомиллаштирилган тури – «Корпоратив интернет-банкнинг» жорий қилинди.

Янги «Корпоратив интернет-банкнинг» тизимида операцияларни бажариш тезлигини оширишга эришилиб, тизим-фойдаланувчи интерфейси қулайлаштирилди. Асосийси, тизимда мижозлар учун мавжуд бўлган хизматлар такомиллаштирилиб, бир қатор янги вазифалар қўшилди. Эндиликда мижозлар банкнинг «Корпоратив интернет-банкнинг» тизими орқали тўлов ҳужжатларини электрон тарзда киритиш, ўтган кунлардаги ҳужжатларни кўриб чиқиш, файлдан ҳужжатларни

калитлари тақдим этилади. Мазкур тизимдан мижозлар тўлов ҳужжатларини жўнатиш ва хавфсизлик қоидалари билан танишганларидан сўнг фойдалана бошлайди.

«Қишлоқ қурилиш банк» ҳукуматимиз томонидан тадбиркорлик субъектлари фаолиятини янада енгиллаштириш ҳамда улар билан ўзаро муносабатларда замонавий АКТни қўллаш борасида берилаётган топшириқларидан келиб чиқиб, масофавий банк хизматларидан фойдаланаётган мижозлар учун имтиёзлар ишлаб чиқди. Хусусан, бу борада мижозлардан ундириладиган тўлов миқдорлари камай-тирилиб, 2015 йилнинг 1 мартидан бошлаб, «Корпоратив интернет-банкнинг» хизматига уланиш учун «i-key» хавфсизлик калитларини тақдим этиш бепул, ойлик абонент тўлови кичик тадбиркорлик субъектлари учун ойига энг кам иш ҳақининг 20 фоиз, бошқа юридик шахслар учун ойига энг кам иш ҳақининг 50 фоиз миқдориди белгиланди.

Шунингдек, «Қишлоқ қурилиш банк» 2014 йилда «SMS-хабарнома»

KREDITLAR SAMARASI

Кредитлар — модернизациялашнинг асосий манбаи

Мамлакатимиз саноатида юқори технологияли қувватларни ишга тушириш, ишлаб чиқаришни техник ва технологик жиҳатдан янгилашга қаратилган кенг қўламли чора-тадбирлар самарадорлигини таъминлашда тижорат банклари фаол иштирок этмоқда. Айниқса, сўнгги йилларда банк кредитлари ҳисобига бир неча юзлаб корхоналар ишга тушмоқда, мавжудлари эса, фаолиятларини модернизациялаб, ишлаб чиқаришни янги босқичга олиб чиқмоқда.



Жумладан, «Ўзсаноатқурилишбанк» акциядорлик-тижорат банки ҳам ўз тизимидаги филиал, мини-банк ҳамда турли хизмат кўрсатиш шохобчалари орқали республикамиз ижтимоий-иқтисодий ривожланишига муносиб ҳисса қўшмоқда. Хусусан, 2015 йилда ҳудудларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурига киритилган банк миқозларининг 1,7 трлн. сўм ва 401 млн. АҚШ доллариларига 600 та лойиҳаси устида изчил ташкилий ва молиялаштириш ишларини олиб бориб, жорий йилнинг ўтган даврида мазкур лойиҳаларнинг юздан зиёдини ишга туширишга эришди. Улар қаторида банкдан 600 млн. сўмлик кредит олиб, шифер ишлаб чиқаришни йўлга қўйган Сурхондарё вилоятидаги «Кавсар мадад» хусусий корхонаси, 700 млн. сўмлик банк сармояси ҳисобига Хоразм вилоятида паррандачилик ривожига ҳисса қўшаётган «Хонқа паррандачилик» жамияти ҳам мавжуд.

— Корхонамизда қурилиш бозори учун ойнадан нақшли плиталар ишлаб чиқаришни йўлга қўйдик, — дейди «Bunyodkor-Nur» МЧЖ раҳ-

бари О.Исмоилов. — Бу борадаги замонавий технологик ускуналарни олишда «Ўзсаноатқурилишбанк»нинг ёрдами катта бўлди. Уч йиллик имтиёзли давр билан берган кредит ҳисобига ҳозирда бир ойда 5 минг квадрат метрга тенг плита ишлаб чиқариш қувватига эга бўлиб, 40 дан ортиқ янги иш ўрни яратдик.

2015 йилги Инвестиция дастури доирасида банк ўзининг асосий миқозлари бўлган иқтисодиётнинг базавий тармоқлари, яъни нефть-газ, энергетика ва кимё соҳаси корхоналарида ишлаб чиқариш жараёнларини модернизациялаш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш бўйича йирик инвестиция лойиҳаларини молиялаштириш ишларини олиб бормоқда. Хусусан, банк ана шундай лойиҳалардан 14 тасини молиялаштирмоқда.

Андижон вилоятидаги «Lens textile invest» МЧЖ ўз маблағи ва банк кредити ҳисобига трикотаж маҳсулотларини ишлаб чиқаришни ташкил қилиб, 180 иш ўрни яратди. Ҳозир корхона эркалар, аёллар ва болаларга майка, футболкалар ва 50 тур-

дан ортиқ бошқа трикотаж маҳсулотларини буюртма асосида етказиб бермоқда. Жорий йилда мазкур корхона ишлаб чиқаришни янада кенгайтириш мақсадида муассасадан яна 936 млн. сўмлик кредит олиб, замонавий тўқув дастгоҳларини харид қилди.

Банкнинг кредитлаш фаолияти республикамиз иқтисодиётини барқарорлаштиришдаги барча устувор, жумладан, реал сектор корхоналарини молиявий қўллаб-қувватлаш, озиқ-овқат ва нооziқ-овқат истеъмол товарлари ишлаб чиқарилишини кучайтириш, сервис ва хизмат кўрсатишни рағбатлантириш вазифаларни кенг қамраб олган. Бу борада муассаса кредит манбаларини шакллантиришда барча имкониятлардан фойдаланмоқда. Ўтган даврда йўналтирилган инвестиция кредитларининг 24 млрд. сўми халқаро молия ташкилотлари, 280 млрд. сўми Ўзбекистон Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси, 198 млрд. сўми банкнинг ўз маблағлари ва бошқа манбалар ҳисобига молиялаштирилди.

Қайд этиш жоиз, тижорат банклари, хусусан, «Ўзсаноатқурилишбанк» АТБнинг корхоналарни модернизация қилиш, техник ва технологик жиҳатдан қайта жиҳозлашдек инвестиция жараёнларидаги кенг иштироки юртимизда рақобатбардош, экспортга йўналтирилган маҳсулот ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва бандлик даражасини оширишдек муҳим аҳамиятга молик ишларга хизмат қилмоқда.

Наргиз АХМЕДОВА.

Ҳамкорликнинг янги уфқлари

Республикамиз тижорат банклари фаолиятида хорижий молия муассасалари билан иқтисодий алоқаларни кенгайтириш борасида фаол ишлар йўлга қўйилган.

Хусусан, яқинда «Алоқабанк» ҳамда «Микрокредитбанк» акциядорлик-тижорат банклари Хитойнинг йирик банкларидан бири — «Bank of China» билан вакиллик алоқаларини йўлга қўйди. Мазкур ҳамкорлик банк миқозларига халқаро тўловлар йўналишида қўшимча қулайликлар яратиб, хитойлик

компаниялар билан ўзаро ҳисоб-китоблар ва ҳужжатли амалиётларни тезкор юритиш имконини беради.

Маълумот. «Bank of China» (BoC) 1912 йилда ташкил этилган бўлиб, Хитойдаги энг кўхна банклардан ҳисобланади. Бугунги кунда мазкур тижорат банки ўз мамлакатидagi етакчи бешталиклар, жаҳонда эса, йирик ўнталиклар қаторига киради. Муассаса Хитойда 13 мингдан ортиқ бўлинмалар ва дунёнинг 25 давлатида 550 ваколатхонага эгадир.

Назира МАВЛОНОВА.

Ёшлар банк имтиёзларидан мамнун

«Микрокредитбанк» сармоялари тадбиркорлик, бунёдкорлик ва тараққиёт хизматида» пиори остида семинар-учрашувлар республикамиз ҳудудлари бўйлаб ўтказилиши давом этмоқда.

Мамлакатимизда ҳукуматимиз томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш борасида яратилган шарт-шароитлар, берилаётган имтиёз ва преференциялар хусусида кенг омма қатламини бохабар қилиш мақсадида ташкил этилаётган ушбу тадбирлардан бири яқинда Бухоро вилоятининг Ғиждувон ва Жондор туманларида бўлиб ўтди.

Учрашув «Микрокредитбанк» акциядорлик-тижорат банки томонидан Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, Республика Хотин-қизлар қўмитаси ҳамда Ўзбекистон Халқ демократик партияси ҳамкорлигида уюштирилиб, унда мазкур туманлардаги маҳаллалар фуқаролари йигинлари фаоллари, кичик бизнес вакиллари, касб-хунар коллежлари битирувчилари ҳамда тадбиркорлик соҳасига қизиқиши бўлган фуқаролар иштирок этди.

Тадбирда иштирокчилар ҳудудларда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни тараққиёт элтиришда тижорат банклари, хусусан, «Микрокредитбанк» АТБ томонидан тақдим этилаётган имтиёзли микромолиявий хизматлар қўлами хусусидаги тақдимотли чиқиш билан танишди, муассасанинг бошланғич сармояни шакллантириш борасидаги таклифларидан бохабар бўлди.

Шунингдек, учрашув давомида банк мутахассислари ёшларга бизнес-режани тузиш, уни самарали юритиш ҳамда кредитдан фойдаланиш тартиблари ҳақида ҳам ўз маслаҳатларини беришди, банк томонидан кичик бизнес субъектларига таклиф этилаётган микромолиявий хизматларнинг ўзига хос афзалликлари тушунтирилди. Чунончи, унда микромолиявий



хизматлар кўрсатиш мақсадидаги ресурсларнинг имтиёзли фойиз ставкасида эканлиги, мазкур кредитлардан фойдаланиш учун банк филиалларига ташриф буюрган фуқаролар банк мутахассислари томонидан ташкил этилган иккита базавий семинарларда бепул ўқитилиши, кредит ажратилишидаги ҳужжатлар соддалаштирилган бўлиб, тадбиркорлик субъекти кредит аризасига атиги 3 та ҳужжатни илова қилиши, шунингдек, кредитнинг қайтарилишини таъминлаш манбаларида кўчар ва кўчмас мулк гаров таъминоти, ликвидли қимматли қоғозлар гарови, юридик учинчи шахс кафиллиги, сугурта полиси каби таъминот турларидан ташқари ноанъанавий таъминот турлари, хусусан, кредитлар қимматли буюмлар гарови, жисмоний шахс кафиллиги асосида ҳамда ўзаро гуруҳлар кафиллиги билан синов лойиҳалари амалга оширилаётгани маълум қилинди.

Тадбир давомида коллеж битирувчиларини имтиёзли кредит олиш сертификати билан тақдирлаш маросими бўлди. Улар орасида Ғиждувон қурилиш ва коммунал хўжалиги касб-хунар коллежи ҳамда Жондор саноат, транспорт ва алоқа касб-хунар коллежлари битирувчилари бўлиб, уларнинг мазкур минтақа хомашё ресурсларидан оқилона фойдаланиб, ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш, шунингдек, маҳаллий аҳоли учун замонавий маиший хизмат кўрсатишларни ташкил қилиш борасидаги лойиҳалари қўллаб-қувватланди.

— Юртимизда хотин-қизларга бўлган эътибор ва ғамхўрликнинг амалий ифодасини жойларда улар учун яратилаётган шарт-шароитлар мисолида кўришимиз мумкин, — дейди коллеж битирувчиси Дилафрўз Рўзиева. — Хусусан, бизнесни ривожлантириш билан боғлиқ ҳукумат дастурларида шаҳар, туман ва, ҳатто, олис қишлоқ марказларида аёллар сартарошхоналарини ташкил этиш вазифаси белгиланган. Коллежимизда «Микрокредитбанк» томонидан эълон қилинган танловда ўз бизнес-режам билан иштирок этдим. Интилишларим бесамар кетмади, танлов ғолиби сифатида имтиёзли кредит олиш ҳуқуқини берувчи сертификатни қўлга киритишга эришдим.

Ширин БАЙСЕНОВА.

IQTISODIYOT TARMOQLARIDA

«Textile Expo Uzbekistan-2015»: тадбирнинг аҳамияти янада ошмоқда

Пойтахтимиздаги «Ўзэкспомарказ» мажмуида «Тўқимачилик саноати — Textile Expo Uzbekistan-2015» халқаро кўргазмаси бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, «Ўзбекенгилсаноат» давлат акциядорлик компанияси, Савдо-саноат палатаси, «Осиё рамзи» Ўзбекистон модельерлар ва дизайнерлар уюшмаси кўмагида ITE Uzbekistan халқаро кўргазма компанияси ва ITE

ҳиятини юксалтиришга хизмат қилаётганини таъкидлади.

Дарҳақиқат, республикада Давлатимиз раҳбарининг 2014 йил 7 апрелдаги «Ўзбекистон Республикасида инвестиция иқлими ва ишбилармонлик муҳитини янада такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармони, шунинг-

гил саноатининг экспорт салоҳиятини янада юксалтиришга ҳисса қўшади.

— Юртимиз тўқимачилик ва енгил саноатидаги ишлаб чиқариш корхоналари юқори даражада жиҳозланган кўп тармоқли йирик саноат мажмуасидан таркиб топган, — дейди «Ўзбекенгилсаноат» ДАК ходими **Шохруҳ Раҳимов**. — Компаниямиз таркибидаги корхоналарда ип-калава, мато, турфа хилдаги тикувчилик, тўқувчилик, тикувчилик-трикотаж маҳсулотлари, махсус кийимлар каби кенг турдаги юксак сифатли маҳсулотлар ишлаб чиқармоқда. Бу каби енгил саноат маҳсулотлари билан нафақат ички бозор таъминланмоқда, балки улар Европа, Америка, Осиё ва Африка мамлакатларига етказиб берилмоқда. Мазкур аънавий ўтказиб келинаётган «Тўқимачилик саноати — Textile Expo Uzbekistan» халқаро кўргазмаси эса, ушбу саноат салоҳияти ва ютуқларини кенг намойиш этиш, тармоқни янада тараққий эттириш бўйича халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш, хориж инвестициясини жалб этиш орқали истиқболли лойиҳаларни амалга ошириш учун ҳар томонлама шароит туғдирмоқда.

Кўргазманинг жорий йилги мавсумида Япония, Ҳиндистон, Хитой, Беларусь, Польша, Туркия, Латвия, Литва каби қатор давлатлар ҳамда республикамиздан 70 дан зиёд компаниялар ўз маҳсулотлари ва хизматлари билан иштирок этди.

Чунончи, улар орасида «Alkim Textile», «Cotton Fashion», «Feteks Textile Chemicals», «Nortex Style», «Uztex», «Azalea Garment», «Osborn Textile», «Sedat Triko Tashkent» каби-

лар мавжуд бўлиб, мазкур корхоналар томонидан ранг-баранг газлама-лар, ип-калава, трикотаж полотноси, катталар ва болалар кийимлари, паҳмоқ ва жинси маҳсулотлар, тайёр тикувчилик-трикотаж буюмларидан иборат турфа хилдаги экспозициялар тақлиф этилди.

Кўргазмада жун ва техник матолар, ип-газлама-лар, кийим-кечаклар, кимёвий толалар, полиэстер ва техник иплар каби маҳсулотларнинг кенг ассортименти билан Беларусь компаниялари фаол қатнашди.

— Мамлакатингизда тўқимачилик саноати яхши ривожланган, — дейди «Kamvol» компанияси бош директори **С.Горовой (Беларусь)**. — Буни Ўзбекистон маҳсулотларининг жаҳон бозоридаги улуши исботламоқда. Бизнесда бундай истиқболли томон билан шерикчилик қилишга барча бирдек қизиқиш билдиради. Жумладан, биз ҳам ушбу кўргазмага ташриф буюриб, ўзаро ҳамкорлик ўрнатишдан манфаатдормиз.

Мухтасар қилиб айтганда, «Textile Expo Uzbekistan-2015» халқаро кўргазмаси йил сайин ўз аҳамиятини оширмоқда. Хусусан, тадбир ўз олдига қўйган мақсад — мамлакатимиз ва жаҳон тўқимачилик саноатида қўлга киритилаётган улкан ютуқларни намойиш этиш, тажрибалар билан ўртоқлашиш ва ҳамкорлик муносабатларини ривожлантириши, шунингдек, Ўзбекистон учун тармоққа хориж сармоясини жалб этиш, чет эллик шериклар билан ҳамкорликда истиқболли қўшма лойиҳалар ишлаб чиқиш ва амалга ошириш, экспорт салоҳиятини юксалтиришга хизмат қилмоқда.

Эъзоз КАМОЛОВА.



компаниялари гуруҳи томонидан ташкил этилган мазкур тадбирнинг очилишида сўз олганлар юртимизда Давлатимиз раҳбари раҳнамолигида тўқимачилик ва енгил саноатда энг замонавий ускуналар билан жиҳозланган янги қувватларни ишга тушириш, мавжуд корхоналарни техник ва технологик янгилаш, модернизация қилиш, ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш борасида амалга оширилаётган ишлар тармоқни янада ривожлантириш ҳамда унинг экспорт сало-

дек, 2015-2019 йилларда ишлаб чиқаришни таркибий ўзгартириш, модернизация ва диверсификация қилишни таъминлаш чора-тадбирлари дастурига мувофиқ, тўқимачилик ва енгил саноатни изчил тараққий эттириш борасида қатор истиқболли чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Хусусан, дастурга кўра, тўқимачилик саноатида умумий қиймати 900 млн. АҚШ долларидан ортиқ 77 лойиҳани амалга ошириш кўзда тутилган. Мазкур дастурнинг ҳаётга татбиқ этилиши мамлакатимиз ен-

Қишлоқ хўжалигидаги ислохотлар самараси

Тадбир мазкур тизимдаги олий таълим ва илмий-тадқиқот муассасалари томонидан мустақиллик йилларида аграр соҳага қарашли илм-фанда амалга оширилган ишлар, унинг мазмун-моҳияти билан кенг оммани бохабар қилиш мақсадида ташкил қилиниб, унда вазирлик раҳбар ходимлари ҳамда соҳада илмий изланишлар олиб бораётган профессор-ўқитувчилар ва етакчи олимлар иштирок этди.

Анжуманда сўз олганлар мамлакатимизда қишлоқ хўжалигини ривожлантириш борасидаги ислохотлар босқичма-босқич амалга оширилаётганлиги натижасида салмоқли ютуқларга эришилаётганлиги, бунда эса, ҳукуматимиз томонидан республикамизнинг ижтимоий-иқтисодий барқарорлигини таъминлаш борасида ишлаб чиқиётган стратегик муҳим чора-тадбирлар дастурил-амал бўлаётганлиги таъкидланди.

— Айни пайтда сайёрамизда рўй бераётган глобал исиш жараёни туфайли

Ўзбекистон Миллий матбуот марказида Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги томонидан аграр илм-фанда эришилаётган ютуқлар ва истиқболдаги вазифаларга бағишланган анжуман ташкил этилди.



баъзи ҳудудларда сув тошқинлари ёки ҳаддан зиёд сув танқислиги юз бераётганлиги, турли табиий офатларнинг кўпайиши биринчи навбатда, қишлоқ хўжалиги соҳасига ўзининг салбий таъсирини кўрсатмоқда, — дейди **Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги илмий ишлаб чиқариш маркази бош директори ўринбосари Б.Холиқулов**. — Бироқ, шундай мураккаб вазиятлар кузатилаётган бир пайтда мамлакатимиз аҳолисини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашдаги барқа-

рорлик, бозорларимиздаги мўл-кўлчилик амалга оширилаётган ислохотларнинг амалий натижаси сифатини белгилайди. Ушбу ютуқлар замирида бугунги кунда республикада аграр илм-фани давлат томонидан қўллаб-қувватланаётгани, соҳа олимларига кенг имкониятлар яратиб берилаётгани, кадрлар тайёрлаш тизимида жорий этилган илғор замонавий усулларнинг амалий самараси ётади.

Тадбирда истиқлол йилларида Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги илмий ишлаб чи-

қариш маркази тизимидаги илмий-тадқиқот институтлари олимлари томонидан соҳани ривожлантириш билан боғлиқ илмий натижалар сифатида қатор чора-тадбирлар санаб ўтилди. Жумладан, қишлоқ хўжалигида фойдаланиладиган экин майдонлари тупроқ унумдорлиги ва ердан фойдаланиш самардорлиги ошишини таъминлайдиган ва чорва молларини парваришлашнинг истиқболли технологиялари, янги деҳқончилик тизимида мос, соҳани модернизациялашга асосланган, қишлоқ хўжали-

ги экинларидан юқори ҳосил олишни таъминлайдиган қисқа навбатлаб экиш тизимларининг ишлаб чиқилганлиги, ғўза, бугдой, арпа, мак-кажўхори, шоли, мойли экинлар, шунингдек, мевали дарахтлар, сабзавотларнинг бир неча ўнлаб янги навлари яратилганлиги, қорақўлчилик, паррандачиликда ҳам янгиланишлар амалга оширилганини қайд этди.

Бундан ташқари, ўсимликларни химоялаш, маҳаллий хомашёдан арзон ва юқори самарадорликка эга ветеринария препаратларини ишлаб чиқариш йўлга қўйилганлиги ютуқлар сифатида санаб ўтилди.

Шу билан бирга, анжуманда бугунги кунда вазирлик тизимидаги илмий марказлар бу борадаги изланишларни чуқурлаштириш ва янада юқори натижаларга эришиш мақсадида қишлоқ хўжалиги ривожланган қатор хорижий давлатлар, халқаро ташкилотлар билан яқиндан ҳамкорлик алоқаларини олиб бораётганлиги таъкидланди.

Гулшан ЮСУПОВА.

BANK FAOLIYATI

Тижорат банклари фаолияти самарадорлигини баҳолаш модели



Музаффар САТТОРОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Марказий банкининг
Ички валюта бозоридаги
операциялар бошқармаси
бош мутахассиси.

Фаолият самарадорлиги тушунчаси (лотинча *effectus* – ишнинг, фаолиятнинг) бирор-бир фаолиятнинг, иш-ҳаракатнинг натижаси сифатида талқин қилинади. Тижорат банклари фаолияти уларнинг асосий вазифа ва функциялари билан ўзаро боғлиқ бўлиб, фойда олишни мақсад қилади. Замонавий бозор иқтисодиёти шароитида кредит ташкилотлари фаолият юритишининг энг муҳим асосларидан бири ижтимоий-ахлоқий маркетинг концепциясидан иборат. Хусусан, банк фаолияти натижаси

асосий вазифа ва функцияларнинг бажарилиши сифатида, шунингдек, молиявий ва ижтимоий яқун сифатида ҳам баҳоланиши мумкин. Шундай қилиб, тижорат банки фаолиятининг самарадорлиги молия бозорида амалга оширадиган актив ва пасив операциялар даражаси, уларнинг жамият эҳтиёжларига мос бўлиши талаб этиладиган фойдалилик (рентабеллик) даражаси билан тавсифланадиган маблағларни қайта тақсимлаш натижаси сифатида талқин қилинади.

Тижорат банкларининг фаолияти самарадорлигини икки – функционал самарадорлик ва тижорат самарадорлик турларига ажратиш мумкин.

Банклар фаолияти самарадорлигини баҳолаш модели фаолият самарадорлигининг тузилиш принципларини, баҳолаш мезонлари ва кўрсаткичларини ва доимий мониторингни ўз ичига олади. Бунда табақалаштирилган ёндашувдан фойдаланиш, самарадорлик даражаси ўзгаришларининг ижобий ва салбий тенденцияларини эътиборга олган ҳолда микдорий (сон) ва сифат, шунингдек, жамланма баҳолашни амалга ошириш мақсадга мувофиқдир.

Функционал самарадорлик

Банклар фаолиятининг функционал самарадорлиги – банк фаолиятига хос опе-

1-жадвал.

«А банк» ва «Б банк»нинг депозит маблағлари ва кредит қуйилмалари динамикаси, минг сўмда

Кўрсаткичлар	А банк				Б банк			
	2011 й.	2012 й.	2013 й.	2014 й.	2011 й.	2012 й.	2013 й.	2014 й.
Мижозларнинг жами депозит маблағлари ўсиш (пасайиш) даражаси, фоиз	5 356 209	13 400 044	15 750 226	18 714 161	690 105	1 028 345	1 052 761	1 307 707
Шундан:		250,2	117,5	118,8		149,0	102,4	124,2
Юридик шахслар	3 028 154	7 877 198	9 462 176	11 128 035	564 918	878 778	867 495	1 060 537
Ўсиш (пасайиш) даражаси, фоиз	-	260,1	120,1	117,6	-	155,6	98,7	122,2
Жисмоний шахслар	2 328 055	5 522 846	6 288 050	7 586 126	125 187	149 567	185 266	247 170
Ўсиш (пасайиш) даражаси, фоиз	-	237,2	113,9	120,6	-	119,5	123,9	133,4
Жами кредит қуйилмалар	5 714 301	7 658 871	9 772 750	11 978 007	840 438	1 110 498	1 299 718	1 499 222
Ўсиш (пасайиш) даражаси, фоиз	-	134,0	127,6	122,6	-	132,1	117,0	115,3
Кредит ва депозитларнинг ўзаро нисбат коэффициенти, фоиз	106,7	57,2	62	64	121,8	108	123,5	114,4
Ўсиш (пасайиш) даражаси, фоиз	-	53,6	108,6	103,2	-	88,7	114,3	92,9
Трансформация коэффициенти, фоиз	- 6,7	42,8	37,9	36,0	-21,8	-8	-23,5	-14,6

рацияларнинг бажарилиши самарадорлигидан иборат. Ушбу самарадорлик микдорий (сон), сифат ва ижтимоий нуқтаи назарлардан баҳоланиши мумкин. Юридик ва жисмоний шахсларнинг омонатларини жалб қилиш ҳамда ушбу депозит ресурсларни кредитлар шаклида жойлаштириш банкларнинг асосий операциялари ҳисобланади. Омонатларни микдорий (сон) жиҳатдан – жалб қилиш самарадорлигини ўтган даврлар мобайнида омонатлар микдорининг ўсиш (пасайиш) суръатлари асосида, сифат жиҳатдан – кредитлар ва депозитлар ўсиш суръатлари, шунингдек, банк депозит базаси сифатининг ўзаро нисбатини аниқлаш орқали баҳолаш мумкин.

Функционал самарадорлик ўзгаришларининг ижобий йўналишлари (тенденциялари) қуйидагилардан иборат: депозит ресурсларининг ўсиши, кредитлар қуйилмаларининг кўпайиши, депозит ресурсларининг ўсиши туфайли кредитлар ва депозитлар нисбат коэффициенти нисбат пасайиши, трансформация (мижозларнинг соф кредит қарзлари чегириб қолинган пул маблағларининг депозит ресурсларига нисбати) коэффициенти нисбат ижобий (мусбат) қиймати ва унинг ўсиши.

Салбий йўналишлар (тен-

денциялар) қаторига қуйидагиларни киритиш мумкин: депозит ресурсларининг пасайиши, кредитларнинг камайиши, кредит маблағларининг номутаносиб сарфланиши туфайли кредитлар ва депозитлар нисбати коэффициенти нисбат ўсиши, трансформациялар коэффициенти нисбат салбий (манфий) қийматининг ўсиши.

Функционал

самарадорлики баҳолаш

Функционал самарадорлики баҳолаш ёндашувидан фойдаланиб, мисол тариқасида икки – «А банк» ва «Б банк»нинг фаолият кўрсаткичларини солиштириб кўрамиз (1-жадвал). 2011-2013 йилларда ушбу банкларда депозит ресурсларининг пасайиш тенденцияси кузатилган.

«А банк»даги депозит ресурслари қолдиқлари ўсиш суръатларининг пасайиши (250 фоиздан 118,8 фоизгача), биринчи навбатда, юридик шахсларнинг депозитлари 260,1 фоиздан 117,6 фоизгача, шунингдек, жисмоний шахслар депозитларининг 137,2 фоиздан 120,6 фоизгача камайиши билан боғлиқ. Ушбу кўрсаткичнинг сезиларли пасайиши (33,4 пунктга) юридик шахслар депозитларининг камайиши туфайли «Б банк» фаолиятида ҳам кузатилган (149 фоиздан 124,2 фоизгача). ➔

Уч ойда уч турдаги янги маҳсулот

Сурхондарё вилоятини иқтисодий-ижтимоий ривожлантириш дастури доирасида уч турдаги арзон, сифатли, хорижникидан қолишмайдиган янги маҳсулот ишлаб чиқариш ўзлаштирилди.

Президентимиз раҳнамолигида маҳаллий хомашёни ўзимизда қайта ишлаш учун қулай муҳит, кенг имконият яратилаётгани янги турдаги тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ўзлаштириш ва аҳоли фаровонлигини юксалтиришга хизмат қилмоқда.

Мустақилликнинг дастлабки йилларида Сурхондарё вилоятида санокли корхонадагина пахта хомашёсидан тола ажратиб олингани, атиги битта енгил саноат корхонаси ип-калава ишлаб чиқарганию, темир-бетон буюмлари тайёрлайдиган, қишлоқ хўжалиги техникаларини қайта таъмирлайдиган бир нечта корхона фаолият юритганини кекса авлод вакиллари яхши эслайди. Уша йилларда вилоятда битта дон маҳсулотларини, битта гўшт ва иккита сутни қайта ишлайдиган корхона бўлган, холос.

Мустақиллик бизга нафақат эркимизни қайтарди, балки изланиш, янги гоё ва ташаббусларни амалга ошириш учун кенг имконият берди, аҳоли турмуш даражасини янада

юксалтириш учун қулай шароит яратди. Ўтган қисқа вақт ичида эришган ютуқларимизни мустабид тузум давридаги аҳвол билан таққослайдиган бўлсак, кўлами ва миқёсига кўра асрларга татиғулик ишларни уйдалаганимиз, порлоқ истиқболимиз учун мустаҳкам пойдевор яратганимиз яққол аён бўлади. Бундан қалбимиз фахр-ифтихорга тўлади, эртанги кунга ишончимиз янада ортади.

Вилоят ҳокимлигидан олинган маълумотларга кўра, жорий йилда вилоятдаги 21 йирик, 1 минг 359 кичик корхонада 257 турдаги сифатли, рақобатбардош маҳсулот тайёрланмоқда. Изчил ривожланаётган тармоқда жорий йилнинг уч ойида 387 млрд. сўмликдан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарилиб, ўтган йилнинг шу даврига нисбатан ўсиш даражаси 109,2 фоизни ташкил этган. Ишлаб чиқарилаётган тайёр маҳсулотларнинг бир қисми дунё бозорида сотилаётгани саноатни юксалтиришга қаратилаётган алоҳида эътиборнинг амалдаги самарасидир. Соҳа ривожига аҳоли бандлигини, пироварди-

да фаровонлики таъминлашда муҳим аҳамият касб этаётир. Айни пайтда соҳада ўн саккиз мингдан ортиқ киши доимий иш билан бандлиги фикримиз далилидир.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган саноат кооперацияси асосида тайёр маҳсулот, бутловчи

буюм ва материаллар ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастури янги турдаги, рақобатбардош, импорт ўрнини босадиган маҳсулот ишлаб чиқариш имконини бераётир. Мазкур дастурга киритилган корхоналар учун бир қатор имтиёзлар берилди. Жумладан, технологик ускуна ва эҳтиёт қисмлар, маҳаллийлаштирилаётган маҳсулотлар ишлаб чиқаришда ишлатиладиган, четдан олиб келинадиган компонентлар божхона ҳамда солиқ тўловларидан озод этилди. Президентимизнинг 2015 йил 11 февралдаги «2015-2019 йиллар учун тайёр маҳсулотлар, бутловчи буюмлар ва материаллар ишлаб чиқаришни ма-

ҳаллийлаштириш дастури тўғрисида»ги Қарори бу борада муҳим дастуриламал бўлаётир.

Мазкур ҳужжат асосида Денов туманидаги «The best oil is south oil» масъулияти чекланган жамияти енгил ва юк автомобилларга мотор мойлари ишлаб чиқаришни ўзлаштир-



ди. Мутахассисларнинг фикрича, айни пайтга қадар мазкур мойлар вилоятга четдан олиб келинган. Корхонада ишлаб чиқарилаётган мотор мойлари сифати хорижникидан асло қолишмайди.

– Хориж технологияси асосида ишлаб чиқараётган янги турдаги дастлабки маҳсулотимиз ➔

BANK FAOLIYATI

Жисмоний шахслар омонатларининг ўсиш суръатлари, аксинча, 13,9 пунктга кўпайган.

Худди шундай тенденция соф кредит қарздорлиги қолдиқлари учун ҳам хос ҳисобланади. Соф кредит қарздорлигида кредитлар ўсиш суръатларининг пасайиши «А банк»ка нисбатан (11,5 пунктга) «Б банк»да кўпроқни (16,8 пунктга) ташкил этади.

Юқорида қайд этилганидек, банк фаолиятининг функционал самарадорлигини кредитлар ва депозитлар ўсиш нисбатининг коэффициенти асосида ҳам баҳолаш мумкин. Коэффициентнинг 100 фоиздан юқори қиймати маблағ (кредит) билан таъминлашнинг депозит базаси ўсишидан юқорилаб кетганлигидан далолат беради. Ҳолбуки, айнан депозит ресурслар банкнинг кредит фаолиятини ривожлантириш учун асосий манба бўлиб ҳисобланади. Бошқа жалб қилинган ресурслардан ушбу мақсадда фойдаланиш, одатда, кредит таваккалчилигини оширади ва фоиз маржасини қисқаришига олиб келади.

Шуни ҳисобга олиб, «Б банк» фаолиятининг функционал самарадорлиги «А банк» фаолиятининг функционал самарадорлигига нисбатан пастроқ эканлигини кўриш мумкин: биринчи банкда мазкур коэффициент 2011-2014 йиллар ҳолатига кўра мунта-

2-жадвал.
«А банк» томонидан юридик шахсларни кредитлашда
ресурслар ортиқчалиги (етишмаслиги), млрд. сўмда

Кўрсаткичлар	2012 й.	2013 й.
30 кундан талаб қилиб олгунча бўлган давр		
Юридик шахсларнинг омонатлари	1 441,8	2 081,1
Юридик шахсларнинг кредитлари	157,3	180,7
Трансформация коэффициенти, фоиз	89,1	91,3
31 кундан 1 йилгача бўлган давр		
Юридик шахсларнинг омонатлари	982,5	1 058,7
Юридик шахсларнинг кредитлари	1 075,4	1 253,1
Трансформация коэффициенти, фоиз	- 9,5	- 18,4
1 йилдан 3 йилгача бўлган давр		
Юридик шахсларнинг омонатлари	1 360,1	1 482,9
Юридик шахсларнинг кредитлари	3 161,3	3 292,1
Трансформация коэффициенти, фоиз	- 132,4	- 122,0
3 йилдан юқори бўлган давр		
Юридик шахсларнинг омонатлари	1 812,2	2 097,1
Юридик шахсларнинг кредитлари	6 735,2	7 561,5
Трансформация коэффициенти, фоиз	- 271,7	- 260,6

зам равишда 100 фоиздан юқори бўлган.

Банклар фаолиятининг функционал самарадорлик даражасини трансформация коэффициенти асосида баҳолаш мумкин. У белгиланган мақсадга қараб, турли усуллар билан ҳисоблаб чиқилади.

Трансформациялар коэффициенти ҳисоблаб чиқиш (кредит фаолиятини ривожлантириш учун депозит базасининг етарли даражада эканлигини аниқлаш мақсадида) банкларнинг йил бошидаги маълумотларидан фойдаланилиб, қуйидаги формула бўйича амалга оширилди:

$$K_{\text{трансформация}} = \frac{\text{Мижозларнинг депозит маблағлари} - \text{мижозларнинг соф кредит мажбуриятлари}}{\text{Мижозларнинг депозит маблағлари}} \cdot 100 \text{ фоиз}$$

Трансформация коэффициенти энг юқори мутлақ қиймати «А банк»да кузатилган – депозит ресурсларининг тахминан учдан

бир қисми кредитлаш фаолиятдан бошқа йўналишга йўналтирилган бўлиб, бу юқори таваккалчиликдан далолат беради. «Б банк» кредит операцияларини қоплаш учун 20 фоизгача депозит ресурслари мавжуд эмаслиги сабабли мунтазам равишда трансформация таваккалчилигига дуч келган. Банк кредитлаш фаолиятини амалга ошириш учун нодепозит ресурсларидан фойдаланиш оқибатида қимматли қоғозлар қийматининг тушиб кетиши, валюта курси ўзгариши ва ҳоказолар билан боғлиқ таваккалчиликка дуч келади. Шу туфайли «Б банк» фаолиятини ҳам, «А банк» фаолиятини ҳам функционал самарадорлигини юқори баҳолаш мумкин эмас. Шакшубҳасиз, улар таваккалчилигини бошқариш сифатини ошириш талаб этилади. Кредитларни маблағлар билан таъминлаш сегментлари зонасида трансформация таваккалчилиги мав-

жудлигини тасдиқлайди (2-жадвал).

Мижозларнинг 30 кундан талаб қилиб олгунча бўлган муддатга сақланадиган депозитларининг ортиқча қисми (коэффициентлар – 89,1 фоиз ва 91,3 фоиз) банкнинг 31 кундан 3 йилгача ва ундан ортиқ муддатга ажратилган кредитларни қоплайди. Мазкур ҳолатда трансформация таваккалчилиги мижозларнинг алоҳида гуруҳларини маблағ (кредит) билан таъминлаш ва ушбу мижозлар гуруҳларидан жалб қилинган муддатлар бўйича депозит ресурслари тузилиши билан боғлиқ, яъни муайян кредит портфели сегменти таваккалчилиги ҳисобланади.

Депозит базаси сифатини баҳолаш учун самарадорлик коэффициенти билан уларнинг диверсификациясидан фойдаланиш мумкин.

Банк хизматларидан фойдаланиш имконияти

Тижорат банклари томонидан молия бозорида ресурсларни жалб қилиш ва жойлаштириш функцияларининг тўлақонли бажарилиш шарти бозор субъектларининг банк хизматларидан қанчалик фойдаланиш имкониятидан иборат.

Кредит ташкилотларининг ҳудудлар бўйича тўғри тақсимланиши, уларнинг филиаллар ва ҳудудий бўлинмаларини ушбу ҳудудларда жойлаштириш орқали ҳудудларнинг бир текис ривожланиши учун асосий омиллардан бири ҳисобланади.

Корпоратив мижозлар ва аҳолининг банкларга жойлаштирган маблағлардан тўлиқ фойдаланмаслик депозит хизматларини ривожлантиришга салбий таъсир кўрсатади.

Умуман, кредит ташкилотлари фаолиятининг функционал самарадорлиги ўз функция ва вазифаларни (банк фаолиятига тааллуқли операцияларни) бажаришдан иборатдир. Бунда иқтисодиёт ва аҳолининг эҳтиёжларига мос ресурсларни жалб қилиш ва жойлаштиришни ривожлантириш суръатлари таъминланиши, шунингдек, мижозларнинг, шу жумладан, потенциал мижозларнинг банк хизматларидан фойдаланиш имкониятлари яратилиши ва банк хизматларининг ҳамкорлик муносабатлари тартиб-қоидаларига мувофиқлигини тушуниш лозим.

Шу ўринда таъкидлаш керакки, юртимизда фаолият кўрсатаётган банклар томонидан аҳолига хизмат кўрсатиш индикаторлари бўйича, яъни ҳар 100 минг (катта ёшли) аҳолига тўғри келади-ган банк муассасалари сони 49,7 тани (30 тадан кўпи «юқори» кўрсаткич ҳисобланади) ташкил этади ҳамда мазкур кўрсаткич бўйича Ўзбекистон МДХ давлатлари орасида пешқадам бўлиб турибди. Аҳоли ва иқтисодиёт субъектларининг банк хизматлари билан таъминланганлик омили миллий ишлаб чиқаришнинг тараққиётига хизмат қилади.

арзонлиги ва юқори сифати билан харидорларга манзур бўлди, – дейди «*The best oil is south oil*» масъулияти чекланган жамияти раҳбари Даврон Имомназаров. – Четдан келтириладиган қўшимча хомашё учун божхона ва солиқ тўловларида имтиёз берилгани ютуқларимиз омили бўлмоқда.

Мамлакатимизда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, қулай ишбилармонлик муҳити яратиш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирлар аҳолини табиий, арзон ва сифатли озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда ҳам ўз ифодасини топмоқда.

Вилоят ишбилармонларининг бундай хайрли ташаббусларини молия институтлари қўллаб-қувватлаб, уларнинг ўз бизнесини йўлга қўйиши учун имтиёзли кредитлар ажратаётгани ҳам янги турдаги маҳсулотларни ўзлаштиришда муҳим аҳамият касб этаётир.

«Сурхон Термиз чинни» масъулияти чекланган жамияти ривожига «Алоқабанк» акциядорлик-тижорат банкнинг Сурхондарё филиали томонидан берилган 7 млрд. 400 млн. сўм кредит маблағи қўл келди. Бу хайрли иш хусусий секторни янада юксалтириб, ёшларни иш билан таъминлаш, аҳолини ўзимизда ишлаб чиқарилган арзон, рақобатбардош чинни билан

узлуксиз таъминлаш имконини берди.

Янги корхонанинг кенг, ёруғ цехларида бўлсангиз, маҳаллий ёшларнинг хорижникидан қолишмайдиган чинни буюмлар ишлаб чиқараётганидан беихтиёр фахрланасиз. Айни пайтда бу ерда 150 ишчи икки сменада меҳнат қилиб, 14 турдаги чинни буюмлар ишлаб чиқараётир. Уларнинг аксарияти касб-хунар коллежини битирган ёшлардир.

– Корхонамизга тежамкор замонавий технологиялар ўрнатилган, – дейди «Сурхон Термиз чинни» масъулияти чекланган жамияти ижрочи директори Рустам Неъматуллаев. – Бу иш жараёнини енгиллаштириб, сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга қўмаклашади. Хориж ускуналари йилга 8 млн. донадан ортиқ чинни буюм ишлаб чиқариш қувватига эга. Маҳсулотларимизга бошқа вилоятлардан ҳам буюртмалар келиб тушмоқда. Келгусида маҳаллий бозордан ортган қисмини хорижга экспорт қилишни мўлжалламоқдамиз.

Буларнинг барчаси Президентимиз раҳнамолигида мамлакатимизда тинчлик, аҳиллик ва инсон манфаатларини таъминлаш, хусусий секторни ривожлантириш, халқимиз фаровонлигини юксалтириш борасида амалга оширилаётган изчил ислохотларнинг ёрқин ифодасидир.

Ў.А.

Имтиёзлар изланишга ундамоқда

Фарғона туманининг Юқори Водил қишлоғидаги «*Seyman bahor kelajagi*» хусусий корхонасида ишлаб чиқарилаётган трикотаж маҳсулотлари сифати ва замонавий дизайни билан харидорларга манзур бўлмоқда.

Президентимиз раҳнамолигида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, уларнинг фаолиятини қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришга қаратилаётган алоҳида эътибор қишлоқларда ҳам замонавий корхоналар ташкил этиш, аҳоли бандлигини таъминлаш, энг муҳими, оилалар фаровонлигини юксалтиришга хизмат қилмоқда.

– Биз, тадбиркорларнинг самарали фаолият юритишимиз учун мустаҳкам ҳимоя тизими яратилган, – дейди «*Seyman bahor kelajagi*» хусусий корхонаси раҳбари Мавлуда Зокирова. – Давлатимиз раҳбарининг 2015 йил 15 майдаги «Хусусий мулк, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ишончли ҳимоя қилишни таъминлаш, уларни жадал ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни бартараф этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони янада кенг имкониятлар яратмоқда. Жумладан, тадбиркорликнинг ишончли ҳимоясини таъминлаш, ривожланиш йўлидаги тўсиқларни олиб ташлаш мақсадида ўттиз учта аниқ чора-тадбирни

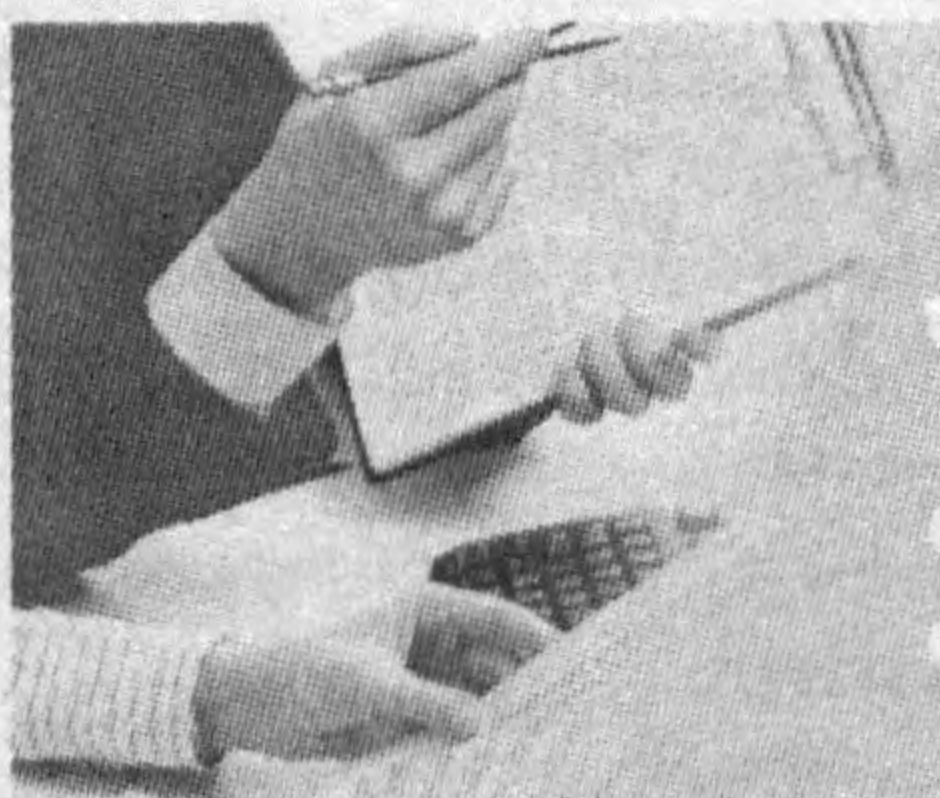
ўз ичига олган комплекс дастур тасдиқлангани диққатга сазовор. Таъкидлаш керакки, бундай чора-тадбирлар ишбилармонлар сафи кенгайиб, мулкдорлар синфи шаклланишида муҳим омил бўлаётир. Биз ташкил этган корхона бунга яққол мисол бўла олади.

Ҳозир корхонада юз турдан зиёд трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқарилмоқда. Аёллар, эркаклар ва болалар кийимлари, спортчилар учун маҳсул тайёрланаётган анжомлар ўзининг сифати ва дизайни билан харидоргир. Ўтган йили бу ерда 52 млн. сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткични икки баробар ошириш режалаштирилган.

2014 йилда корхона «Асака» банкнинг Фарғона вилояти филиалидан 100 млн. сўм имтиёзли кредит олиб, соғломлаштириш фитнес клубини ташкил қилди. Айни пайтда бу ерда қишлоқ хотин-қизлари спорт билан шуғулланиб, ўз саломатлигини тикламоқда.

Ў.А. материали асосида.

QONUNCHILIKDAGI YANGILIKLAR



Янги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни тақдим этамиз

Давлат хизматлари реестри қандай юритилади?

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 13 майдаги 120-сонли қарори билан қуйидагилар тасдиқланди:

Давлат хизматлари, шакллари ва бланкалари ягона реестрини шакллантириш ва юритиш тартиби тўғрисидаги Низом;

Давлат хизматлари кўрсатишда давлат органлари ва бошқа ташкилотларнинг идоралараро ахборот ҳамкорлиги тартиби тўғрисидаги Низом.

Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги реестрни шакллантириш ва юритиш юзасидан масъул идора этиб белгиланди. Ягона реестр қуйидаги мақсадларда шакллантирилади ва юритилади:

жисмоний ва юридик шахсларга давлат хизматлари, шакллари ва бланкалари тўғрисида батафсил ахборотни тақдим этиш;

давлат органлари фаолиятининг очиқлиги, ошкоралиги ва самарадорлигини ошириш;

давлат хизматлари тўғрисидаги ахборотни йиғиш, умумлаштириш ва таҳлил қилиш, шунингдек, уларни мақбуллаштириш ва амалга ошириш тартибини такомиллаштиришга доир таклифлар ишлаб чиқиш.

Ягона реестр ариза берувчиларнинг ҳуқуқларини белгилаш (битимларни, мол-мулкка бўлган ҳуқуқларни рўйхатга олиш ва шу кабилар) ҳамда ёзма ва бошқа шаклда расмийлаштирилган юридик фактларни аниқлаш (маълумотномалар, гувоҳномалар, лицензиялар, рухсат бериш тусидаги ҳужжатларни бериш, штамплар қўйиш ва шу кабилар); ахборот бериш (кўчирмалар бериш, ахборотни эълон қилиш ва шу кабилар) ва бошқа хизматларни ўз ичига олади. Ягона реестр давлат тилида шакллантирилади ва юритилади ҳамда рус ва инглиз, шунингдек, бошқа тиллардаги тенг қийматли ёки қисқартирилган версияларига эга бўлиши мумкин.

Давлат органлари шакллари ва бланкалари, ҳужжатлар ва бошқа ахборот намуналарини тайёрлайдилар ва электрон кўринишда Ягона реестрга киритадилар. Агар давлат хизмати олиш бошқа органлар томонидан берилган тегишли ҳужжатлар ва маълумотномаларни йиғишни назарда тутса, давлат хизматлари тўғрисидаги маълумотларда ушбу ҳужжатларнинг берилиши учун масъул бўлган органлар кўрсатилган ҳолда, мазкур ҳужжатларнинг батафсил рўйхати берилиши керак. Сўров олинган кундан кейинги бир иш куни мобайнида идоралараро электрон сўровни тегишли давлат органларига юборилади.

Давлат хизматлари кўрсатишда давлат органлари ва бошқа ташкилотларнинг идоралараро ахборот ҳамкорлиги тартиби тўғрисида Низом мазкур ҳамкорликнинг асосий вазибаларини белгилайди. Бу вазибалар идоралараро электрон сўровларни юбориш, қайта ишлаш ҳамда хизматлар кўрсатувчи давлат органлари ва бошқа ташкилотлар ўртасида сўровларга жавоб қайтаришдан иборат.

Давлат хизматлари кўрсатишда давлат органлари ва бошқа ташкилотларнинг идоралараро ахборот ҳамкорлиги тартиби тўғрисида Низом мазкур ҳамкорликнинг асосий вазибаларини белгилайди. Бу вазибалар идоралараро электрон сўровларни юбориш, қайта ишлаш ҳамда хизматлар кўрсатувчи давлат органлари ва бошқа ташкилотлар ўртасида сўровларга жавоб қайтаришдан иборат.

Иқтисодиёт вазирлиги ҳузуридаги марказ бозор конъюнктурасини ўрганади

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 7 майдаги 113-сонли қарори билан Иқтисодиёт вазирлиги ҳузуридаги Товар бозорлари конъюнктурасини ўрганиш ҳамда инвестиция лойиҳалари ва дастурларини экспертизадан ўтказиш Республика маркази тўғрисидаги Низом тасдиқланди.

Марказга товарлар бозори конъюнктурасини ўрганиш; истеъмол товарларининг алоҳида турлари ва номенклатураси бозорлари конъюнктурасини ўрганиш; ҳар ойлик таҳлилий маълумотларни ҳамда ҳар чораклик конъюнктура обзорларини тайёрлаш, истеъмол бозорини товарлар билан тўлдиришга доир тавсиялар ва таклифлар тайёрлаш; истеъмол бозорининг қисқа муддатли прогнозларини ишлаб чиқиш; давлат ва ҳўжалик бошқаруви органлари ва бошқа ташкилотлар, шу жумладан, хорижий сармоялар иштирокидаги корхоналар буюртмалари бўйича, шартнома асо-

сида маркетинг ва конъюнктура тадқиқотлари ўтказиш; истеъмол товарларини ва ишлаб чиқариш мақсадларидаги маҳсулотларни импорт қилишнинг мақбул вариантини танлаш юзасидан тавсиялар ишлаб чиқиш; инвестиция (ТИА/ДТИА, ТИА/ДТИХ) лойиҳаларини Иқтисодиёт вазирлиги топширигига биноан кўриб чиқиш ва бошқа вазибалар топширилди.

Марказ ҳузурида Ахборот таъминотини ташкил этиш ва товар бозорларида маркетинг тадқиқотларини ўтказиш ҳамда моддий рағбатлантириш бюджетдан ташқари жамғармаси ташкил этилади.

Божхонада экспертиза учун пробалар олиш тартиби ўзгартирилди

Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона кўмитасининг қарори (Адлия вазирлиги томонидан 2015 йил 4 майда 1269-2-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Ўзбекистон Республикасининг божхона чегарасидан олиб ўтиладиган товарлар пробалари ва намуналари билан божхона органлари тизимида муомала қилиш тартиби тўғрисидаги йўриқномага ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.

Товарни тадқиқ этиш (экспертиза қилиш) мақсадлари учун пробалар (намуналар) танлаб олиш тартиби чегаралаб қўйилди. «Эркин муомалага чиқариш» божхона режимида жойлаштирилган товардан пробалар (намуналар) танлаб олиш божхона текширувини ўтказадиган божхона органининг мансабдор шахси томонидан, товарга нисбатан ваколатга эга бўлган шахс ва иккита холис гувоҳлигида, зарурат бўлганда эса – мутахассис иштирокида амалга оширилади.

Бошқа ҳолатларда товарни тадқиқ этиш (экспертиза қилиш) мақсадлари учун пробалар (намуналар) танлаб

олиш мазкур божхона органининг бошлиғи тайинлаган божхона органининг мансабдор шахси томонидан амалга оширилади.

Шуни эслатиб ўтамизки, илгари бундай чегаралашлар бўлмаган, пробаларни олишда ягона тартиб назарда тутилган. Бу жараён божхона органининг мансабдор шахси томонидан товарга нисбатан ваколатга эга бўлган шахс ва иккита холис гувоҳ, зарурат юзасидан эса – мутахассис иштирокида амалга оширилар эди.

Энди божхона органининг мансабдор шахси уларни Пробалар ва намуналар танлаб олишни рўйхатга олиш

журналида қоғоз ёки электрон шаклда рўйхатга олади.

Киритилган ўзгартиришларга мувофиқ пробалар ва намуналарни олишда техника хавфсизлиги қоидаларига риоя этилиши бўйича жавобгарлик нафақат тадқиқотни (экспертизани) тайинлаган (бошлаган) божхона органи бошлиғи, шунингдек, танлаб олишни амалга оширадиган мансабдор шахс зиммасига ҳам юклатилади.

Ҳужжат билан экспертиза ва лаборатория тадқиқотларини тайинлайдиган божхона органларининг ўзаро муносабатлари тартибига тузатишлар, шунингдек, бошқа қатор ўзгартиришлар киритилди.

Президент фармонида мувофиқлаштирилди

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирининг буйруғи (Адлия вазирлиги томонидан 2015 йил 7 майда 2175-3-сон билан рўйхатдан ўтказилган) билан Президентимизнинг 2015 йил 14 апрелдаги ПФ-4715-сонли «Кексаларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва моддий қўллаб-қувватлашни янада кучайтириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармонида мувофиқлаштириш мақсадида Уй-жой-коммунал хизматлар ҳақини тўлаш бўйича компенсация пул тўловларининг механизми тўғрисидаги Низомга ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.

Ушбу ўзгартиришларга мувофиқ қуйидагилар энг кам иш ҳақининг 45 фоизи миқдорида ойлик компенсация пул тўловлари олувчилари ҳисобланади:

а) 1941-1945 йиллардаги уруш ногиронлари ва қатнашчиларига тенг-

лаштирилган шахслар. Уруш ногиронлари ва қатнашчиларига тенглаштирилган шахслар доираси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 8 сентябрдаги 252-сонли қарори билан тасдиқланган Давлат пенсияларини тай-

инлаш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги Низомнинг 1 ва 2-сон иловаларида белгиланган;

б) ўзгалар парваришига муҳтож ёлғиз пенсионерлар;

в) Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари ва «Шуҳрат» орденининг учала даражаси билан мукофотланган шахслар;

г) фашист концлагерларининг собиқ вояга етмаган маҳбустлари;

д) Ленинград шахри қамали даврида ишлаган фуқаролар;

е) кўриш қобилияти бўйича I гуруҳ ногиронлари;

ж) Чернобиль ҳалокати оқибатида жабрланган фуқаролар;

з) ядро полигонлари ва бошқа радиация-ядро объектларида ҳарбий хизматни ўтаган пенсия ёшидаги шахслар.

1941-1945 йиллардаги уруш ногиронлари ва қатнашчилари, уларга тенглаштирилган шахслардан ташқари, ЭКИХнинг 50 фоизи миқдорида ойлик компенсация пул тўловлари олувчилари ҳисобланади.

1941-1945 йиллардаги уруш давридаги меҳнат fronti қатнашчилари ойлик компенсация (ЭКИХнинг 25 фоизи) пул тўловларини оладилар.

ТАНЛИЛ

Товарлар ва хизматлар бозори: 2015 йил I чорагидаги ривожланиш якунлари

Ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқаришда хизматлар улуши динамикаси

Сўнгги йилларда ЯИМ ишлаб чиқаришда хизматлар улуши барқарор ва секин-аста ошиб бораётгани кузатилмоқда. 2011 йил январь-март ойларида ЯИМда хизматлар улуши 48,5 фоизга тенг бўлган бўлса, 2015 йил январь-март ойларида у 53,2 фоизгача ошди (4,7 фоизли бандга ошди).

Чакана савдо, хизматлар ва ЯИМ

2015 йил январь-март ойларида республика бўйича чакана савдо ҳажми 14 230,0 млрд. сўмни ташкил этди, бу 2014 йил январь-март ойларидаги кўрсаткичдан 15,2 фоизга юқоридир.

2015 йил январь-март ойларида иқтисодиётда кўрсатилган бозор хизматларининг жами ҳажми 18 044,6 млрд. сўмни ташкил этиб, 2014 йилнинг шу даври билан солиштирганда 13,1 фоизга ошди.

2015 йил январь-март ойларида аҳолига кўрсатилган пуллик хизматлар ҳажми 5519,3 млрд. сўмни ташкил этиб, 2014 йилнинг шу даври билан солиштирганда 10,1 фоизга ошди.



Кўриб чиқилаётган йилларда (2011-2015 йил январь-март ойларида) чакана савдо ва хизматлар ҳажмининг ўсиш суръатлари ЯИМ ўсиш суръатларидан анча ошган. Натижада 2015 йил январь-март ойлари якунларига кўра, ЯИМ ҳажми 2010 йил январь-март ойларидаги ҳажмдан 43,7 фоизга зиёд. Ўз навбатида, чакана савдо ҳажми 87,0 фоизга, иқтисодиётда бозор хизматлари ҳажми – 74,6 фоизга ва пуллик хизматлар – 77,6 фоизга юқори бўлган.

Чакана савдо

2015 йил январь-март ойларида чакана савдо айланмаси 14 230,0 млрд. сўмни ёки 2014 йилнинг шу давридаги даражага нисбатан 115,2 фоизни ташкил этди.

Чакана савдо айланмаси таркибида йирик корхоналар улуши 14,8 фоизни ташкил этди, айни вақтда кичик тадбиркорлик субъектлари айланмаси асосий улушнинг 85,2 фоизни ташкил этади.

Чакана товар айланмаси асосан нодавлат хўжалик юритувчи субъектлар томонидан амалга оширилади, уларнинг улуши умумий ҳажмда 2015 йил январь-март ойларида 99,8 фоизни ташкил этди.

1-жадвал.

Мулкчилик шакллари бўйича чакана товар айланмаси

	Млрд. сўмда	2014 йил январь-март ойларига нисбатан фоизда	Якунга нисбатан фоизда
Жами	14 230,0	115,2	100
давлат	22,0	100,4	0,2
нодавлат	14 208,0	115,2	99,8
шундан:			
фуқароларнинг хусусий мулки	9 971,2	114,3	70,1

2-жадвал.

Мулкчилик шакллари бўйича пуллик хизматлар

	Млрд. сўмда	Якунга нисбатан фоизда
Жами	5519,3	100,0
давлат мулки	889,2	16,1
нодавлат мулк	4630,1	83,9
шундан:		
фуқароларнинг хусусий мулки	2399,9	43,5

3-жадвал.

Бозор хизматларини кўрсатиш

	2014 й. январь-март		2015 й. январь-март		2014 й. январь-мартга кўра фоизда
	млрд. сўмда	якунга кўра фоизда	млрд. сўмда	якунга кўра фоизда	
Хизматлар — жами	16 875,4	100	18 044,6	100	113,1
шу жумладан, асосий турлари бўйича:					
алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари	908,0	5,4	1 019,2	5,6	124,7
компьютерда дастурлаш хизматлари	28,6	0,2	32,0	0,2	111,6
молиявий хизматлар	1 519,3	9,0	1 839,0	10,2	134,8
транспорт (шу жумладан, логистика) хизматлари	4 416,5	26,2	4 985,5	27,6	104,6
қурилиш хизматлари	575,6	3,4	775,9	4,3	119,7
технологик ускуналарни таъмирлаш ва уларга техник хизмат кўрсатиш хизматлари	71,2	0,4	108,0	0,6	136,3
қишлоқ хўжалиги техникасини таъмирлаш ва уларга техник хизмат кўрсатиш хизматлари	15,2	0,1	17,9	0,1	112,0
туристик хизматлар (шу жумладан, меҳмонхоналар хизматлари)	62,0	0,4	71,5	0,4	113,2
савдо ва умумий овқатланиш хизматлари	3 432,5	20,3	3 820,1	21,2	114,0
маиший хизматлар	621,9	3,7	740,1	4,1	114,3
таълим хизматлари	555,7	3,3	659,4	3,7	108,3
соғлиқни сақлашга доир хизматлар	175,7	1,0	218,2	1,2	115,2
қишлоқ хўжалиги соҳасидаги хизматлар	83,1	0,5	100,3	0,6	113,1
бошқа хизматлар	4 410,2	26,1	3 657,5	20,3	108,9

Пуллик хизматлар

2015 йил январь-март ойларида аҳолига кўрсатилган пуллик хизматлар ҳажми 5519,3 млрд. сўмни ёки 2014 йил январь-март ойларидагига нисбатан 110,1 фоизни ташкил этди.

Аҳолига пуллик хизматларнинг асосий қисмини иқтисодиётнинг расмий сектори кўрсатди ва у 8,3 фоизга ошиб, 3204,6 млрд. сўмни (умумий ҳажмининг 58,1 фоизи) ташкил этди. Яқка тартибдаги тадбиркорларнинг аҳолига кўрсатган пуллик хизматлар ҳажми 12,6 фоизга ошиб, 2314,7 млрд. сўмни ташкил этди, унинг пуллик хизматлар умумий ҳажмидаги салмоғи – 41,9 фоиз. Аҳоли жон бошига пуллик хизматлар ҳажми 177,6 минг сўмни ташкил этиб, 8,2 фоизга ошди.

Аҳолига кўрсатилган пуллик хизматлар умумий ҳажмида нодавлат сектор улуши 83,9 фоизни ташкил этди.

Пуллик хизматлар умумий ҳажмида маиший хизматлар 8,9 фоизни ёки 493,3 млрд. сўмни ташкил этди. Уларнинг ҳажми 17,4 фоизга ошди. Маиший хизматлар соҳасининг 91,0 фоизини яқка тартибдаги тадбиркорлар кўрсатган хизматлар ташкил этади. Ушбу сектор хизматлари ҳажми 17,8 фоизга ўсиб, 448,8 млрд. сўмни ташкил этди.

Бозор хизматлари

Бозор хизматлари ҳажми 2015 йил январь-март ойларида 18 044,6 млрд. сўмни ташкил этди, бу 2014 йил январь-март ойларидаги кўрсаткичдан 13,1 фоизга юқоридир.

Бозор хизматлари таркибида барча хизматларнинг 27,6 фоизини ташкил этувчи транспорт (шу жумладан, логистика) хизматлари энг катта улушга эга. Савдо ва умумий овқатланиш хизматлари (21,2 фоиз), молиявий хизматлар (10,2 фоиз), алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари (5,6 фоиз) ҳам салмоқли улушга эга.

Қуйидаги соҳаларда юқори ўсиш суръатларига эришилган: технологик ускуналарни таъмирлаш ва уларга техник хизмат кўрсатиш хизматларида – 136,3 фоиз; молиявий хизматларда – 134,8 фоиз; алоқа ва ахборотлаштириш хизматларида – 124,7 фоиз, қурилиш хизматларида – 119,7 фоиз.

2011-2015 йилларда республика молия-банк тизимини янада ислоҳ қилиш ва барқарорлигини оширишнинг устувор йўналишлари дастури доирасидаги чора-тадбирларнинг амалга оширилиши банклар жами капитали 24,5 фоизга ва уларнинг активлари 28,1 фоизга ўсиши позитив динамикаси сақланишига имкон берди. Банк тизими капитали етарлилиги минимал халқаро стандартлардан қарийб 3 баравар, банк тизими ликвидлилиги эса – минимал талаблардан 2 баравардан ортиқ даражада сақланиб қолди. Бунда жорий йил бошидан Марказий банкнинг қайта молиялаш ставкаси 10 фоиздан 9 фоизга пасайиши иқтисодиётни кредитлаш ҳажмлари 1,3 баравар ўсишига рағбатлантирувчи таъсир кўрсатди.

2015 йил I чораги давомида йўл-транспорт, ишлаб чиқариш ва ахборот-коммуникация инфратузилмасини янада ривожлантиришга доир фаол иш давом эттирилди. Хусусан, йил бошидан Ўзбекистон миллий автомагистрالي таркибига кирувчи автомобиль йўлларини қуриш ва реконструкция қилиш объектлари

бўйича 164,1 млрд. сўм, шу жумладан, 72,5 млрд. сўм Республика йўл жамғармаси маблағлари ҳисобидан ва 37,7 млн. АҚШ доллари миқдоридаги хорижий қарзлар Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг кафолати остида ўзлаштирилди.

2013-2020 йилларда телекоммуникация технологиялари, алоқа тармоқлари ва инфратузилмасини ривожлантириш дастурини амалга ошириш доирасида замонавий технология бўйича 150 километрдан ортиқ оптик толали кенг полосада фойдаланиш тармоқлари қурилди ва захирага олинди.

Ишлаб чиқариш жараёнларига ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этиш мақсадида умумий қиймат 336 млрд. сўмдан ортиқ замонавий ахборот тизимлари ва дастурий маҳсулотларини жорий этишга доир 86 та лойиҳа амалга оширилмоқда. Ўтган даврнинг ўзидагина 12 та акциядорлик компанияси, бирлашмаси ва йирик саноат корхонасида ишлаб чиқариш ва бошқариш жараёнларини автоматлаштиришга доир 20 та лойиҳани амалга ошириш якунланди.

Минтақалар кесимида товарлар ва хизматлар бозори

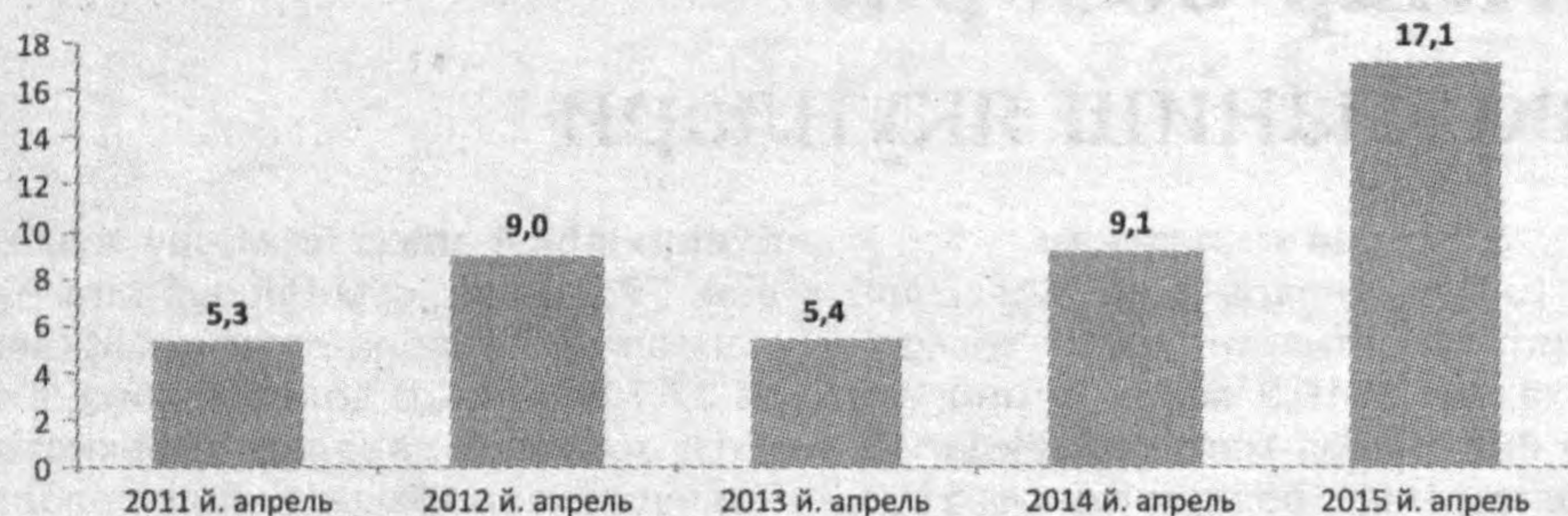
Минтақалар кесимида, қутилганидек, аҳоли жон бошига чакана товар айланмаси ҳажми бўйича энг юқори позицияни Тошкент шаҳри эгаллаб турибди – 1 329,9 минг сўм. Навоий ва Тошкент вилоятларида аҳоли жон бошига чакана товар айланмаси 500 минг сўмдан ошади. Ўзбекистон Республикаси бўйича ўртача кўрсаткич 458 минг сўмни ташкил этди.



Аҳоли жон бошига аҳолига кўрсатилган пуллик хизматлар ҳажми бўйича ҳам Тошкент шаҳри етакчилик қилади, бу ерда январь-март ойларидаги кўрсаткич 588,9 минг сўмни ташкил этди. Аҳоли жон бошига пуллик хизматлар даражаси республикадаги ўртача кўрсаткичдан (177,6 минг сўм) юқори бўлган бошқа минтақа 189 минг сўмлик кўрсаткичга эга бўлган Навоий вилояти ҳисобланади.

STATISTIKA

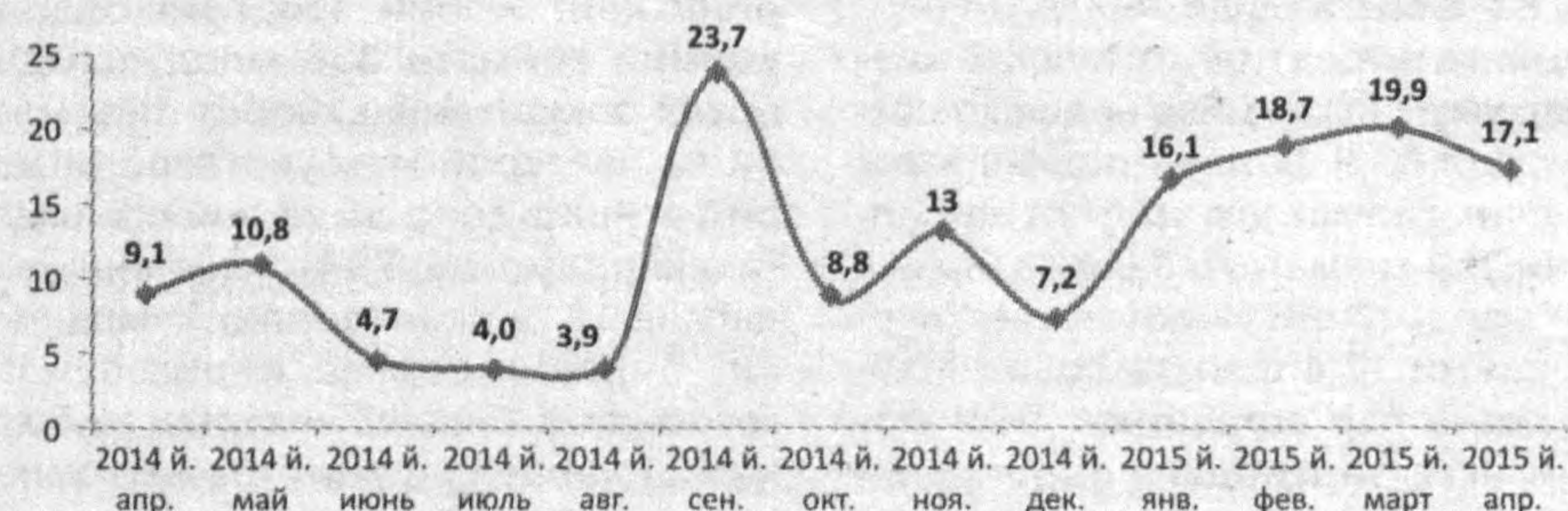
Биржа савдоларининг ҳажми, 2011-2015 йилларнинг апрель ойида, млрд. сўмда



«Тошкент» РФБ биржа айланмасининг кўрсаткичлари

Кўрсаткичлар	2014 йил апрель	2015 йил апрель
Қимматли қоғозлари билан биржага мурожаат қилган АЖлар сони	29	19
Битимлар сони, донда	102	389
Қимматли қоғозлар сони, млн. донда	0,9	25,0
Битимлар миқдори, млрд. сўмда	9,1	17,1

Биржа айланмасининг динамикаси, сўнгги 12 ой давомида, млрд. сўмда



Биржа савдолари натижалари бўйича инвесторлар ҳақида маълумот 2015 йилнинг апрель ойида

	Битимлар сони, донда	Битимлар миқ- дори, млн. сўмда
Жисмоний шахслар		
Мурожаатлар	54	3971,8
Қўшимча эмиссияларни жойлаштириш	267	217,1
Хусусийлаштириш	0	0
Жами	321	4188,9
Юридик шахслар		
Мурожаатлар	15	11535,4
Қўшимча эмиссияларни жойлаштириш	53	1328,8
Хусусийлаштириш	0	0
Жами	68	12864,2
Жисмоний шахсларнинг умумий ҳажмдаги улуши	85,5 фоиз	24,6 фоиз
Юридик шахсларнинг умумий ҳажмдаги улуши	14,5 фоиз	75,4 фоиз

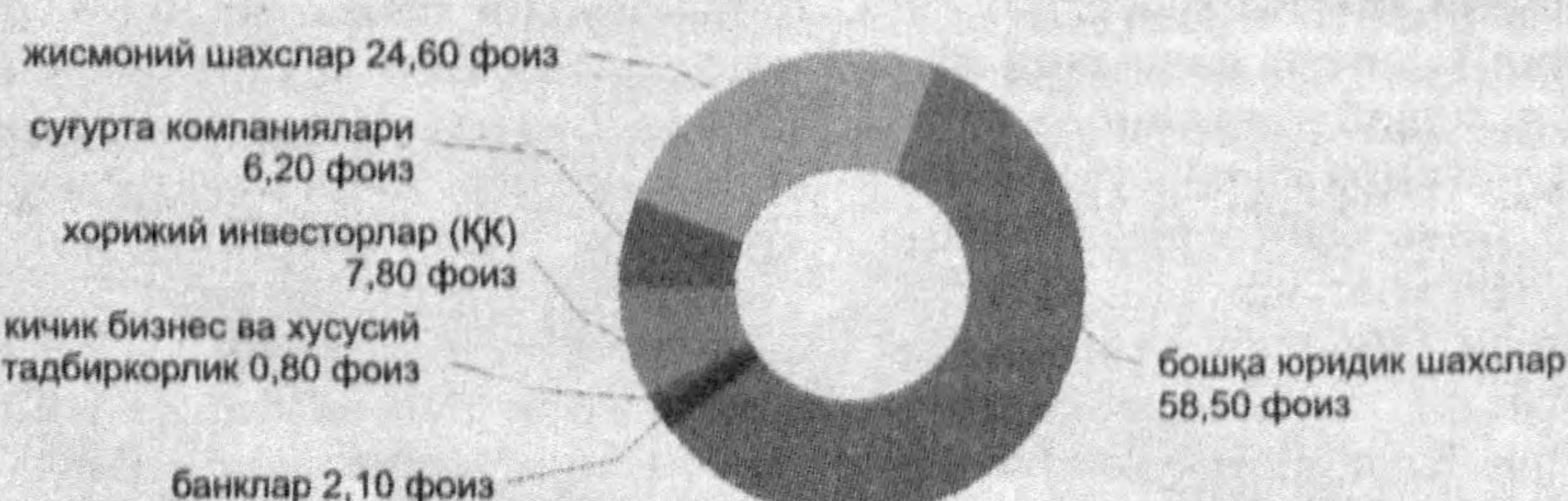
Қимматли қоғозлар биржа айланмасининг тармоқлар бўйича таркиби, 2015 йилнинг апрель ойида (яқунига кўра фоизда)

	умумий ҳажмига нисбатан фоизда
банклар	90,2
ижтимоий соҳа	0,10
саноат	0,1
қурилиш	8,1
агросаноат мажмуаси	0,001
суғурта	1,4
бошқалар	0,05

Биржа айланмасининг тармоқлар бўйича таркиби, 2015 йилнинг январь-апрель ойларида (яқунига кўра фоизда)



Инвесторлар кесимида биржа айланмасининг таркиби, 2015 йилнинг апрель ойида (яқунига кўра фоизда)



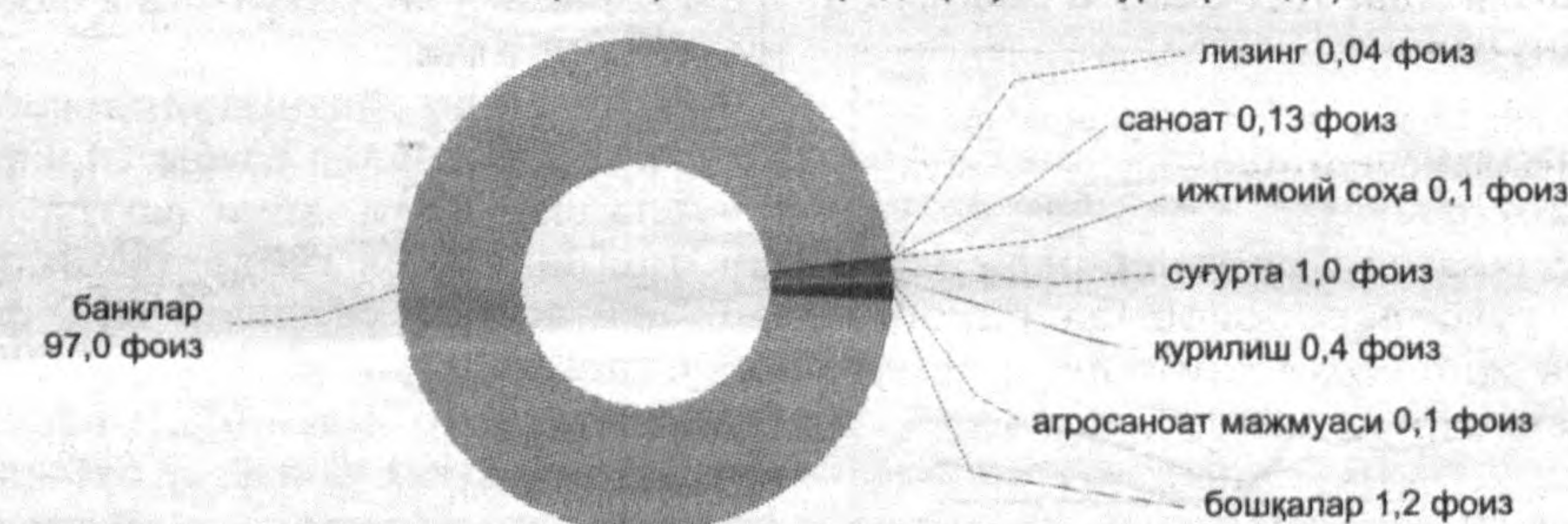
Инвесторлар кесимида биржа айланмасининг таркиби, 2015 йилнинг январь-апрель ойларида



Биржа савдоларида иштирок этувчи брокерлик идоралари рейтинги, 2015 йилнинг апрель ойида

	Битимлар сони, донда	Битимлар умумий миқдори, млн. сўмда
«FULL STOCK GROUP» МЧЖ	12	11 289,7
«DEPO-INVEST-TRAST» МЧЖ	14	7 129,9
«Alp o'lad invest» МЧЖ	13	6 383,0
«Portfolio Investments» МЧЖ	5	4 493,8
«Orient Securities» МЧЖ	254	1 513,1
«TAT REESTR» МЧЖ	74	896,4
«Birinci Banklararo Depozitariy» МЧЖ	259	798,3
«ТошИнвестКом» МЧЖ	61	709,5
«Ипак йўли» АИТБ	1	357,0
«Universal Depozit» МЧЖ	4	229,2

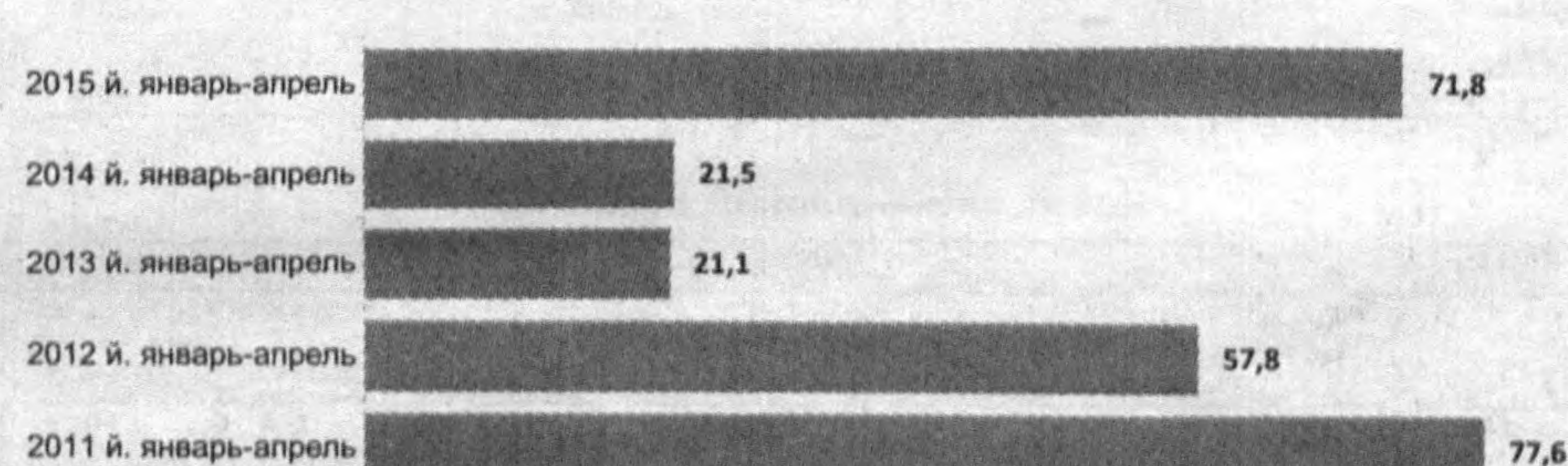
Тармоқлар кесимида лизинг компаниялари айланмасининг таркиби, 2015 йилнинг январь-апрель ойларида (яқунига кўра фоизда)



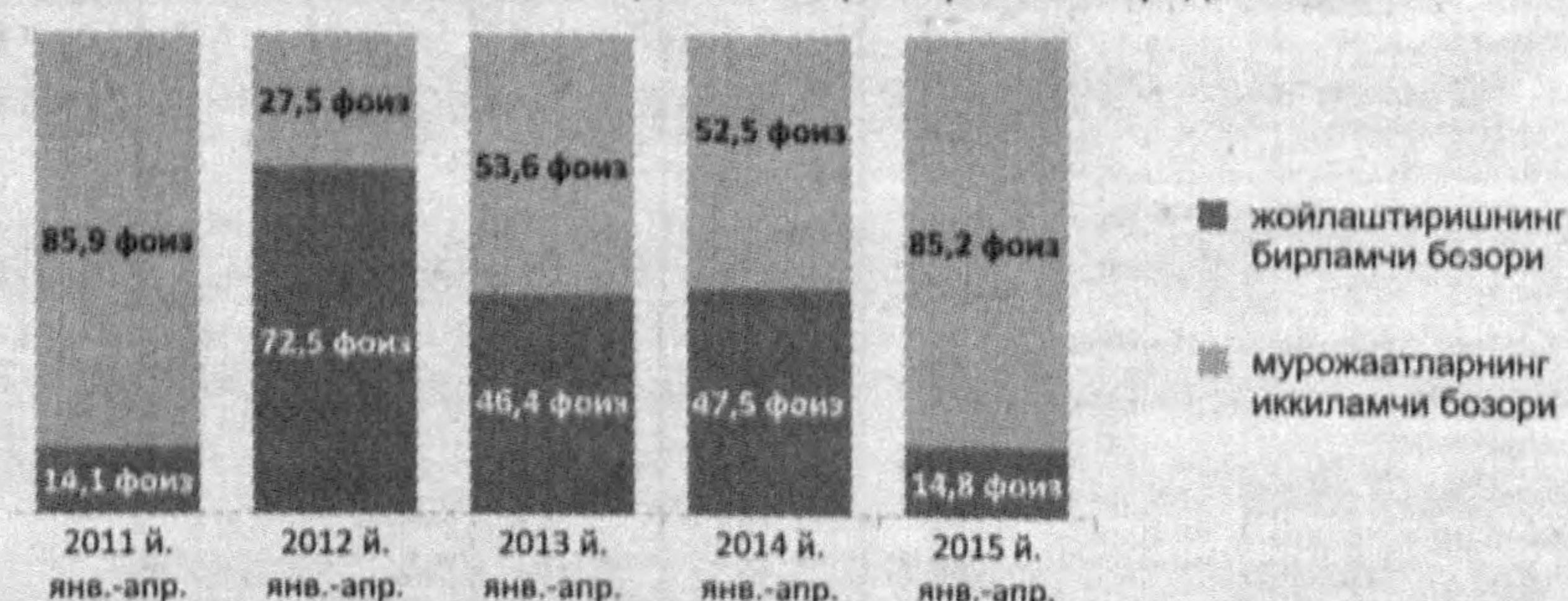
Энг юқори савдолар ҳажми бўйича эмитентлар ТОП 10 лиги, 2015 йилнинг январь-апрель ойларида

Эмитент номи	Ҳажми, млрд. сўмда
«Ипотека-банк» АИТБ, Тошкент ш.	42,7
«Алоқабанк» АТБ, Тошкент ш.	8,1
«InFinBank» ХАТБ, Тошкент ш.	6,2
«Asia Alliance Bank» АТБ, Тошкент ш.	3,6
«Капиталбанк» АТБ, Тошкент ш.	2,6
«Ўзсаноатқурилишбанк» АТБ, Тошкент ш.	1,9
«Qizilqumsement», Навоий вил.	1,6
«Туронбанк» АТБ, Тошкент ш.	1
«Ҳамкорбанк» АТБ, Тошкент ш.	0,9
«Kapital Sug'urta»	0,7

Биржа айланмасининг динамикаси, 2011-2015 йилларнинг январь-апрель ойларида млрд. сўмда



Қимматли қоғозлар биржа бозорининг таркиби, 2011-2015 йилларнинг январь-апрель ойларида



DUNYOGA NIGOH



Хитой «Visa» ва «MasterCard» учун ўз бозорини очди

Жорий йилнинг 1 июнидан ХХРнинг тўлов тизими фаолиятида янги меъёр кучга кирди. Унга кўра, халқаро операторлар, шу жумладан, «Visa» ва «MasterCard» сингари йирик тўлов тизимлари Хитойда ўзларининг клиринг бўлинмаси ташкил этишига изн берилди. Бунинг учун компаниялар маҳаллий ваколатли идораларга ариза билан мурожаат қилиши талаб этилади.

Шу кунга қадар маҳаллий тўлов тизими бозорида алоҳида ҳуқуқ ва ваколатларга Хитойнинг «UnionPay»и эга эди. ХХР Халқ банки бозорни демонополизациялаштиришга оид қарорга ўтган йилнинг октябрь ойларида келган эди. Кўпгина мутахассислар ушбу қарорга 2012 йилда ЖСТ томонидан билдирилган танбех сабаб бўлган, деб ҳисобламоқда. Ташкилот Хитой тўлов тизими бозорида «UnionPay» томонидан ўрнатилган монополистик ҳаракатни дискриминацион хусусиятга эга, дея баҳолаган эди.

«Банк карталари бозорининг очиклиги тўловлар бозорида рақобат юзага келишини стимуллаштириб, кўрсатилаётган хизматлар сифати ошишига хизмат қилади, – дейилади ХХР ХБ расмий баёнотида. – Бизнинг қарор Хитой молиявий тизимининг очиклиги тамойилларига тўла мувофиқ келади, рақобатбардош ва адолатли бозор иқлимига оид ютуқларни қўлга киритишда муҳим аҳамият касб этади».

2014 йил якунларига кўра, ХХРнинг карталар бўйича тўловлар ҳажми 6,84 трлн. АҚШ долларини



ташкил этган эди. Бу эса ундан аввалги йилдан 13 фоиз ортиқ кўрсаткич саналади.

«Шу пайтга қадар биз Хитой бозорида рақобатбардош фаолият юрита олмасдик. У ерда биз фақатгина картани техник жиҳатдан ишлаб чиқариш ва миллий «UnionPay» тизими билан кобрендинг дастурларимиз орқали ҳамкорлик ўрнатиш бўйича операциялар билан кифояланардик», – дея таъкидлади «Visa» бош директори Чаръз Шарф.

ИХТТ ЯИМ кўрсаткичлари маълум

Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилотига аъзо мамлакатларининг 2015 йилнинг I чорагидаги ЯИМи ўсиш даражаси 0,3 фоизни ташкил этди. 2014 йилнинг IV чорагида ушбу кўрсаткич 0,5 фоиздан иборат эди, дейилади ИХТТнинг хомаки ҳисоботида.



G7 мамлакатлари орасида ҳам ўсиш даражаси бироз сустлашди. АҚШда (IV чорақдаги 0,5 фоиз ўрнига 0,1 фоиз) ва Германияда (0,7 дан 0,3 фоизга тушди), шунингдек, Буюк Британиянинг иқтисодий ўсиш суръати пасайди ва октябрь-декабрдаги 0,6 фоиз ўсиш даражаси йил бошига келиб 0,3 фоизга тўғри келди.

ИХТТ берган маълумотларга қараганда, Францияда IV чорақда кузатилган бўш динамикадан сўнг январь-март ойларида 0,6 фоиз ўсиш, Япония иқтисодиёти ҳам аввалги 0,3 фоиз ўрнига 0,6 фоиз ўсиш қайд этилди. Италияда эса ЯИМ ўсиш суръати даражаси 2013 йил III чорагидан буён эришилмаган натижани кўриш мумкин (0,3 фоиз).

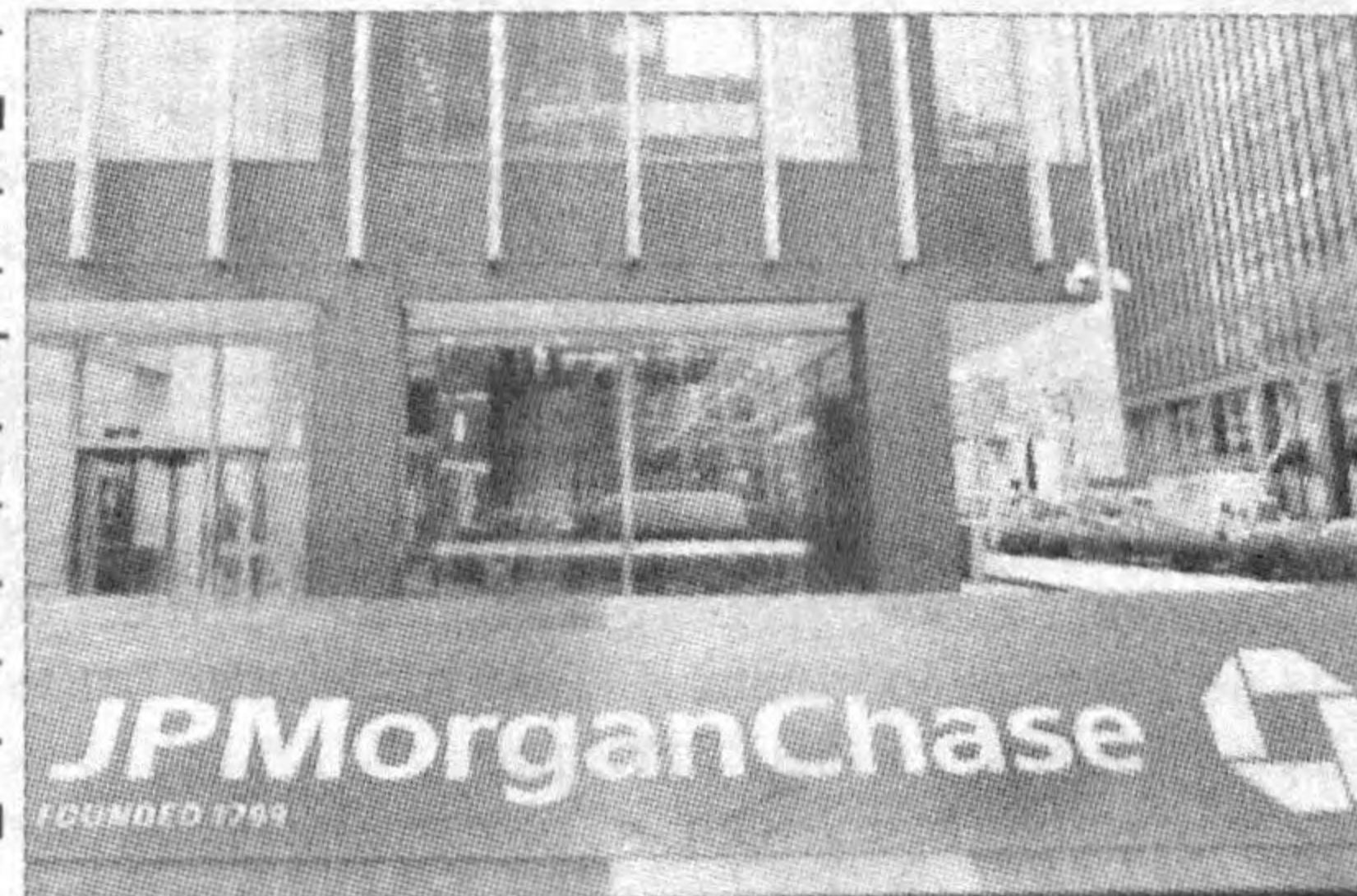
Умумий ҳисобда эса ЯИМ ўсиш суръати 0,4 фоизни ташкил этди. Бу кўрсаткич ўтган йил IV чорагида 0,3 фоизга тўғри келган эди.

«JPMorgan Chase»: 2016 йилга қадар қисқартириш

Американинг инвестицион банки ҳисобланмиш «JPMorgan» 2016 йилга қадар 5 минг нафар ходимини ишдан озод этишга мажбур бўлмоқда, дейилади The Wall Street Journal газетасида чоп этилган хабарда.

Банк аллақачон штат қисқартирилишини бошлаб юборган бўлиб, 2016 йилда 2 фоиз ходимини ишдан бўшатиши кутилмоқда. Нашрда келтирилишича, штат қисқартирилишига 5 570 та филиалнинг техник таъминоти яхшиланганлиги сабаб бўлмоқда. Инвестицион банк банкоматлар сонини ошириб, операцион ходимлар сафини қисқартиришни мўлжалламоқда.

Сўнгги уч йил оралиғида банкда 20 мингдан ортиқ ишчилар ўз вазифасидан озод этилган бўлиб, ҳозирда 241 245 нафар ходим фаолият юритмоқда.



Навбатдаги эсдалик танга

Маълумотларга қараганда, ЕИ байроғининг 30 йиллигига бағишлаб янги эсдалик тангаси июлдан муомалага киритилади. Евроҳудуднинг барча мамлакатларида уларнинг кўриниши бир хил бўлади, аynи пайтда унинг бир томонидан умумевропа белгиси мавжуд бўлса, иккинчи томонидан эса миллий рамз акс эттирилади.

Танганинг дизайни онлайн-овоз бериш орқали танланди ва лойиҳа голиби Греция МБ бўлди. Тангаларнинг сурати Европа комиссияси ва ЕМБнинг вебсаҳифасида жойлаштирилган.

Евроҳудуд мамлакатлари бу каби эсдалик тангаларини тўртинчи бор чиқармоқда: биринчиси Рим шартномасининг 50 йиллиги, иккинчиси 2007 йилда Европа иқтисодий ва валюта иттифоқининг 10 йиллиги, учинчиси эса евро валютасининг муомалага киритилганининг 10 йиллигини нишонлаш арафасида чиқарилган эди.

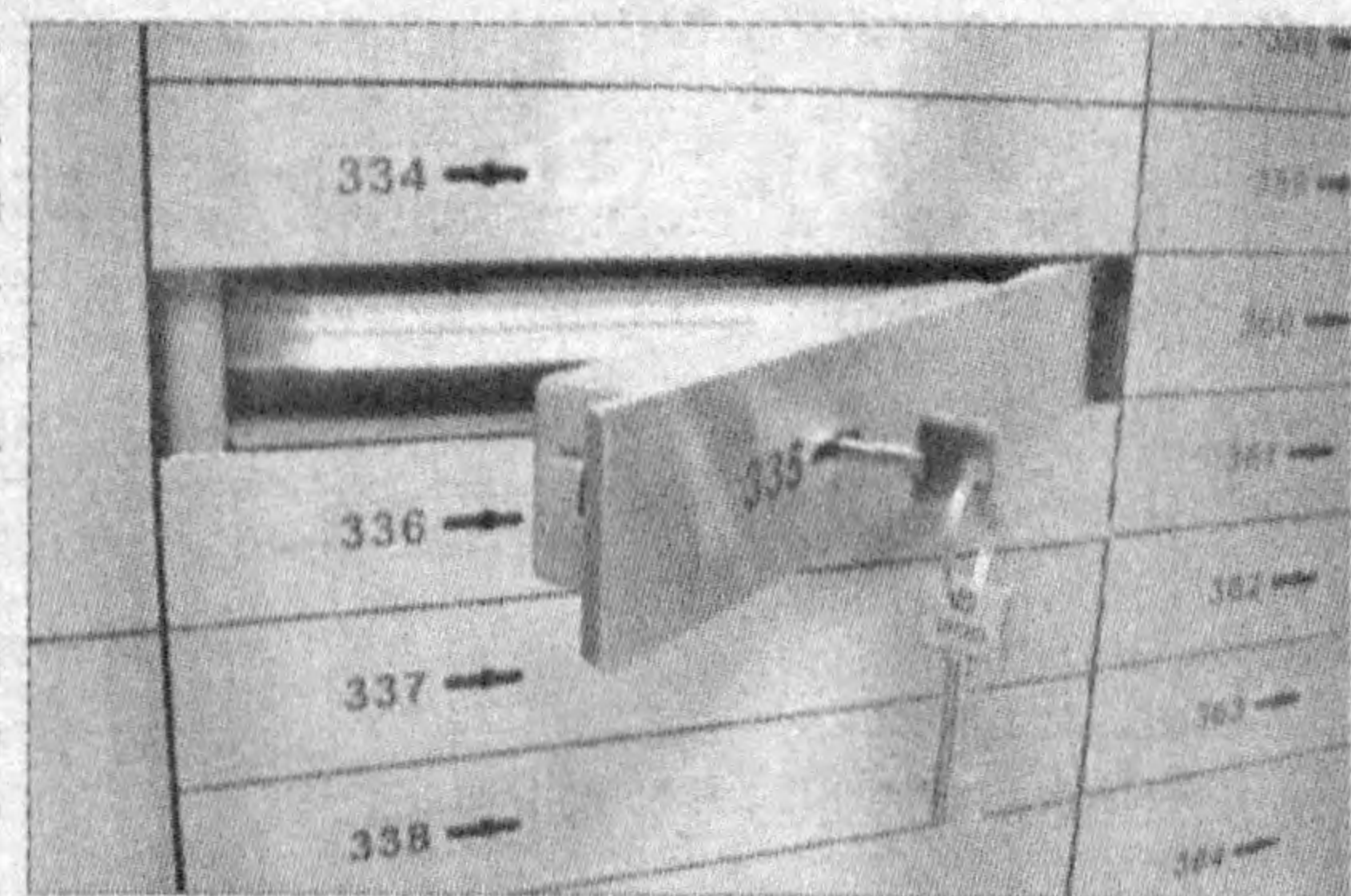
Швейцария банк сирини фош қилиш арафасида

ЕИ ва Швейцария 2018 йилдан бошлаб ўз резидентларининг ҳисоб рақами маълумотлари ва солиққа оид янгиликлари билан автоматик равишда ахборот алмашина бошлайди.

Тегишли ҳужжатларга Еврокомиссар Пьер Московичи, ЕИда раислик вазифасини ўтаётган Латвия молия вазири Янис Рейрс ва Швейцариянинг халқаро молиявий масалалар бўйича давлат котиби Жак де Ваттевиллар имзо чекди.

«Битим ЕИ ва Швейцария ўртасидаги ҳамкорликни янги босқичга олиб чиқади. Бу билан солиқ тўлашдан бош тортаётганлар билан жиддийроқ курашиш имконияти туғилади», деди Московичи.

Автоматик равишда ахборот алмашиш солиқ тўлашдан бўйин товлаётганлар билан курашишнинг энг самарали воситаси сифатида баҳоланмоқда. Молиявий маълумотларнинг алмашинуви солиқ ташкилотига фуқароларнинг хориждаги мол-мулки ҳақида билиш имкониятини кенгайтиради.



«Google Apple Pay» «эгизак»ини намойиш этди

«Google I/O 2015» лойиҳачиларининг конференциясида корпорация «Apple Pay»нинг «эгизаги» ҳисобланмиш «Android Pay» мобиль тўлов тизими тақдимотини ўтказди.

Тизим ҳам хавфсизликнинг аналогик тамойилини қўллайди: тўлов учун Google тизимида «бир марталик» ҳисоб рақам очилади ва сотувчи кредит картанинг ҳеч қандай маълумоти эга бўла олмайди. Тўловни оддий ва табиий амалга ошириш усулларида ҳам фойдаланилади, хусусан, бармоқ изи ва NFCнинг авторизациялашуви шулар жумласидандир.

Лойиҳа муаллифлари бармоқ изини сақлашни ўзларининг API иловаси ҳамда илгарироқ ишлаб чиқарилган сенсор билан таъминланган телефон русумлари орқали амалга оширишга ёрдам беришлари мумкин.

XABARLAR, VOQEALAR

Ходимлар иштиёқини оширишга хизмат қилган спартакиада

Пойтахтимиздаги Олий ўқув юртлари спорт мажмуасида «Трастбанк» хусусий акциядорлик биржа банки ходимлари ўртасида мамлакатимиз Мустақиллигининг 24 йиллигига бағишлаб ташкил этилган «Спартакиада-2015» мусобақасининг финал босқичи ўтказилди.

Банкнинг ҳар бир ходимида ўз меҳнат жамоаси билан фахрланиш ҳислатини, уларда жамоа шаънини қадрлаш ҳиссини тарбиялаш, бинобарин, ёшларда ватанпарвалик туйғусини янада мустаҳкамлашдек юксак мақсадларга хизмат қиладиган мазкур спорт мусобақаси «Трастбанк»да иккинчи бор ўтказилмоқда. Мусобақалар банк раҳбарияти ва касаба уюшмаси кўмитасининг ташаббуси билан ташкил этилди.

Спорт байрамида «Трастбанк»нинг бош идораси ва 10 филиали жамоасидан вакиллар: аёллар волейболи, баскетбол, эркалар мини-футболи, енгил атлетика (эстафета) ва шахмат ўйинларида куч синашдилар. Қизгин, мурасасиз, лекин ўзаро ҳурмат ҳамда бирдамлик руҳида ўтган спорт ўйинлари якунига кўра умумжамоа ҳисобида банкнинг Андижон филиали жамоаси кўча кубок ва биринчи даражали дипломни кўлга киритди. Термиз филиали иккинчи ўринга сазовор бўлди. Фахрли учинчи ўринни эса банкнинг Бош амали-



ёт бошқармаси жамоаси эгаллади.

Банк ходимлари мурасасизлик руҳида ўтган мусобақа давомида ўзларида бор куч ва иродани, чаққонлик ва ғалаба сари бўлган чидам каби ҳислатларни намойиш эта олдилар. Йигит-қизлар хушнудлигини ва юзларидаги голиблик табассумларини инobatга олган ҳолда, спартакиада мусобақалари ҳар йили анъанавий ўтказилишига келишиб олинди.

Нигина МАМАТҚУЛОВА.

Солиқ билимдонлари беллашуви

Тошкент ирригация ва мелиорация институти Маданият саройида Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ кўмитаси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати марказий кенгаши ҳамкорлигида «Солиқ билимдонлари – 2015» кўрик-танлови ўтказилди.

Тадбирда Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида солиқ соҳасини эркинлаштириш борасида амалга оширилаётган ишлар аҳоли фаровонлигини юксалтириш, хўжалик фаолиятини юритиш шартларини яхшилаш ва ижтимоий лойиҳаларни рағбатлантиришга хизмат қиладигани таъкидланди.

Кўрик-танлов ёшларнинг солиқ қонунчилигига оид билимини мустаҳкамлаш, уларни солиқ сиёсатини янада эркинлаштириш бўйича амалга оширилаётган ишларнинг аҳамияти тўғрисида мунтазам хабардор қилишга ёрдам бераётир.

ёрдамида намойиш этдик.

Ҳакамлар ҳайъати томонидан иштирокчиларнинг чиқишлари баҳоланишида уларнинг мамлакатимизда шакллантирилган қулай ишбилармонлик муҳити, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари учун яратилган шарт-шароит, солиқ имтиёз ва преференциялари, истеъмолчилар ҳуқуқлари кафолатлари хусусидаги билимлари муҳим мезон бўлди.

Тадбир якунига кўра, Тошкент давлат аграр университетининг «Агроислохотчи» жамоаси голиб бўлди. Солиқ академиясининг «Интеллек-



– Жамоамиз солиқ соҳасига доир қонунлар ва бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни пухта ўрганди, – дейди **Тошкент давлат иқтисодий университети талабаси Шаҳбоз Камолов**. – Кўрик-танловда эгаллаган билимимизни ҳаётий мисоллар ва саҳна асарлари

туал ёшлар» жамоаси иккинчи ва Тошкент молия институтининг «Солиқ билимдонлари» жамоаси учинчи ўринни эгаллади. Голиб ва совриндор жамоалар, шунингдек, фаол иштирокчилар диплом ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

ЎЗА.

ПОЛИС БЛАНКАЛАРИНИНГ ЙЎҚОЛГАНЛИГИГА ОИД ХАБАРНОМА

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигининг 2014 йил 4 июлдаги СФ № 00192 рақамли лицензиясига асосан фаолиятини юритаётган «Universal Sug'urta» акциядорлик жамияти қуйидаги суғурта полис бланкаларининг йўқолганини маълум қилади:

19849	19864	19879	19894	19909	19924	19939	19954	19969	19984
19850	19865	19880	19895	19910	19925	19940	19955	19970	19985
19851	19866	19881	19896	19911	19926	19941	19956	19971	19986
19852	19867	19882	19897	19912	19927	19942	19957	19972	19987
19853	19868	19883	19898	19913	19928	19943	19958	19973	19988
19854	19869	19884	19899	19914	19929	19944	19959	19974	19989
19855	19870	19885	19900	19915	19930	19945	19960	19975	19990
19856	19871	19886	19901	19916	19931	19946	19961	19976	19991
19857	19872	19887	19902	19917	19932	19947	19962	19977	19992
19858	19873	19888	19903	19918	19933	19948	19963	19978	19993
19859	19874	19889	19904	19919	19934	19949	19964	19979	19994
19860	19875	19890	19905	19920	19935	19950	19965	19980	19995
19861	19876	19891	19906	19921	19936	19951	19966	19981	19996
19862	19877	19892	19907	19922	19937	19952	19967	19982	19997
19863	19878	19893	19908	19923	19938	19953	19968	19983	19998
19999	20000								

Ва юқорида келтирилган суғурта полиси бланкалари ҳақиқий эмас, деб ҳисобланишини сўраб қолади.

Хизматлар лицензияланган.

ЭЪЛОН

Фаолият юритаётган Аудиторлик компанияси СОТИЛАДИ.

Барча турдаги аудиторлик хизматлари
кўрсатиш учун лицензияси мавжуд.

Телефон: (+99897) 737-49-37

Хизматлар лицензияланган.

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

АХБОРОТ-ТАҲЛИЛИЙ ГАЗЕТА

ХАМКОРЛАРИМИЗ ВА МУАССИС

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки

«Norma» МЧЖ

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

БОШ МУҲАРРИР

Акмал НАЗАРОВ

Нашр учун масъул

Анвар АСРОРОВ

ЧОП ЭТИШГА ТАЙЁРЛОВЧИ

Газета «Moliya yangiliklari
agentligi» МЧЖнинг
компьютер базасида
саҳифаланди

АХБОРОТ КЎМАГИ

ЎЗА, «Туркистон-пресс» НАА

ТАҲРИРИЯТ МАНЗИЛИ:

100084, Тошкент ш.,

Ғ. Мавлонов кўчаси,

1а-уй, 3-кават.

e-mail: info@banknews.uz

www.banknews.uz

Реклама ва эълонлар учун

234-43-18

телефони орқали мурожаат қилинг.

Юридик шахслар учун нашр индекси – 102.

Жисмоний шахслар учун нашр индекси – 377.

Таҳририятнинг фақат ёзма розилиги билан «Банк ахборотномаси»да эълон қилинган материалларни кўчириб босишга ижозат берилади.

Кўлөзмалар такриз қилинмайди ва қайтарилмайди.

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2012 йил 10 январда 0065-тартиб рақами билан рўйхатга олинган.

Газета ҳафтанинг пайшанба куни чоп этилади.

Буюртма № 2204

Адади: 8658 нусха.

Нархи шартнома асосида.
Газета А3 ҳажмда, 3 шартли босма табоқда чоп этилди.

Босишга рухсат этилди: 3.06.2015 й., 9.00.